

**Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu „Strategii rozwoju sieci transportowej
w gminach partnerskich na lata 2020 – 2029”**

29 maja 2020

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu **Strategii rozwoju sieci transportowej w gminach partnerskich na lata 2020 – 2029** została w ramach projektu pn. „Poprawa jakości infrastruktury drogowej na obszarze przygranicznym Polski, Białorusi i Ukrainy” finansowanego ze środków Programu Współpracy Transgranicznej Polska - Białoruś – Ukraina 2014-2020.

Usługa realizowana była przez Regionalne Centrum Kompetencji s.c. na mocy umowy podpisanej w dn. 27 lutego 2020 r. z Gminą Jabłoń.

Autor:

Beata Sielewicz

Spis treści

1. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.....	4
2. Podstawa prawna.....	14
3. Cel i zakres.....	14
4. Przedmiot prognozy.....	15
5. Metodyka prac.....	17
6. Analiza zgodności Strategii z celami środowiskowymi.....	18
7. Scenariusz zmiany w środowisku w przypadku braku realizacji celów i zadań przewidzianych w strategii.....	19
8. Identyfikacja potencjalnych oddziaływań.....	21
9. Istniejący stan środowiska.....	22
9.1. Gleby i surowce mineralne.....	23
9.2. Powietrze atmosferyczne.....	23
9.3. Hałas akustyczny.....	24
9.4. Wody powierzchniowe i podziemne.....	25
9.5. Środowisko przyrodnicze.....	35
9.6. Zabytki materialne.....	53
9.7. Krajobraz.....	55
10. Analiza potencjalnego oddziaływania na środowisko.....	55
10.1. Gleby i surowce mineralne.....	55
10.2. Powietrze atmosferyczne.....	56
10.3. Hałas akustyczny.....	56
10.4. Wody powierzchniowe i podziemne.....	57
10.5. Oddziaływanie na środowisko przyrodnicze.....	58
10.6. Oddziaływanie na zabytki materialne.....	63
10.7. Oddziaływanie na krajobraz.....	63
10.8. Oddziaływanie na ludzi.....	63
10.9. Wpływ na zmiany klimatu, adaptacja do zmian klimatycznych.....	64
10.10. Prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych.....	67
10.11. Prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań transgranicznych.....	68
11. Rozwiązania mające na celu uniknięcie lub ograniczenie oddziaływań.....	68
12. Wnioski i rekomendacje.....	69
Załączniki.....	70
Uzgodnienia RDOŚ w Lublinie i LWIS w Lublinie zakresu i stopnia szczegółowości prognozy	70
Oświadczenie wykonawcy o spełnianiu wymagań.....	74

1. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Podstawą do przygotowania Prognozy oddziaływania na środowisko projektu „Strategii rozwoju sieci transportowej w gminach partnerskich na lata 2020 – 2029” są normy prawne zawarte w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020r., poz. 283 ze zm.), zwanej dalej ustawą OOS. Ustawa ta transponuje do krajowego prawodawstwa przepisy Wspólnoty Europejskiej dotyczące postępowania w sprawie strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27.06.2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. U. WE L 197 9 z 21.07.2001 r.).

Procedura strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest jednym z podstawowych instrumentów ochrony środowiska o charakterze prewencyjnym. Ma na celu analizę i ocenę potencjalnych możliwych oddziaływań na środowisko zanim wystąpią one w rzeczywistości. Umożliwia uniknięcie oddziaływań negatywnych i sprzecznych z obowiązującym prawem, podjęcie wyprzedzająco w stosunku do działań inwestycyjnych rozwiązań korygujących, zapobiegawczych i łagodzących wpływ na środowisko przyrodnicze oraz zdrowie i życie ludzi. Ocena strategiczna jest instrumentem zrównoważonego rozwoju, tj. realizacji celów rozwojowych przy jak najmniejszym obciążeniu środowiska.

Celem oceny strategicznej jest także dostarczenie organom opracowującym projekt Strategii oraz zainteresowanemu społeczeństwu informacji niezbędnych do podjęcia w pełni świadomych decyzji o przyjęciu projektu dokumentu wraz z jego konsekwencjami.

Przedmiotem prognozy jest projekt „Strategii rozwoju sieci transportowej w gminach partnerskich na lata 2020 – 2029” opracowany w ramach projektu: Poprawa jakości infrastruktury drogowej na obszarze przygranicznym Polski, Białorusi i Ukrainy.

Strategia dotyczy gmin partnerskich, tj.:

- Wisznice, Rossosz i Sosnówka, położonych w powiecie białskim,
- Milanów, Jabłoń, położonych w powiecie parczewskim,
- oraz Powiatu Parczewskiego.

Na podstawie analizy i diagnozy podstawowych uwarunkowań rozwoju, wykonanych w ramach Strategii, ustalono, że:

Stan infrastruktury transportowej jest ważnym czynnikiem wpływającym na jakość życia mieszkańców. Wpływa na bezpieczeństwo, czas i komfort przemieszczania się oraz koszty użytkowania prywatnych i publicznych środków komunikacji, stanowi barierę rozwoju całego obszaru.

Metodyka prognozy

W ramach sporządzania prognozy analizy objęły trzy zasadnicze etapy: identyfikację, prognozę i ocenę oddziaływań na środowiska. Kluczowym elementem analizy była ocena wpływu kierunków działań zaplanowanych w Strategii na poszczególne komponenty środowiska.

Przeprowadzono analizę scenariusza zmian w przypadku braku realizacji celów i zadań przewidzianych w strategii, tj. tzw. wariantu „0”, co stanowiło poziom odniesienia (referencyjny) dla analizy wpływu na środowisko związanego z wdrożeniem Strategii.

Wykorzystana została w pierwszej kolejności metoda screeningu w celu identyfikacji możliwych potencjalnych oddziaływań na środowisko w wynikających z wdrożenia Strategii (czynniki presji) oraz rozpoznania stanu środowiska przyrodniczego analizowanego obszaru oraz jego wrażliwości na czynniki presji, a także wskazania na tej podstawie kwestii problemowych do pogłębionych analiz, które stanowiły drugi etap prac. Taka ocena pozwala wskazać na prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnego oddziaływania na poszczególne aspekty środowiska i skupić uwagę na kwestiach istotnych.

Analiza oddziaływania na środowisko

W Strategii sformułowano wizję horyzontalną – *Jabłoń, Milanów, Rossosz, Sosnówka i Wisznice - jako region o dobrze zorganizowanym systemie transportowym, sprawnie i efektywnie zarządzanym oraz bezpiecznym w wymiarze ekologicznym i technicznym.*

W rozwinięciu wizji przyjęto, że system transportu w horyzoncie czasowym Strategii ma być m.in. przyjazny dla środowiska, realizujący zasadę zrównoważonego rozwoju.

Wizja Strategii odnosi się więc bezpośrednio do kwestii ochrony środowiska oraz do idei zrównoważonego rozwoju.

Zasada zrównoważonego rozwoju wpisana jest w prawodawstwo i dokumenty strategiczne Wspólnoty Europejskiej oraz Polski. W Polsce zasadzie zrównoważonego rozwoju nadano rangę prawa podstawowego wynikającego z zapisów Konstytucji RP. Art. 5 ustawy zasadniczej mówi: „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”.

Zakres ingerencji w środowisko, wynikający z dokumentu Strategii, będzie dotyczył inwestycji w sieć drogową w postaci modernizacji istniejących dróg gminnych i powiatowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz budowy dróg gminnych utwardzonych w miejscu istniejących dróg z nawierzchnią gruntową. Ponadto planowany zakres działań jest kontynuacją przeprowadzonych już inwestycji o tym charakterze. Strategia nie przewiduje budowy całkowicie nowych połączeń drogowych w całkowicie nowych lokalizacjach. W wykonanej dla potrzeb Strategii analizie SWOT, odpowiednie rozłożenie sieci dróg zaliczono do mocnych stron. Zatem obszar wdrożenia Strategii należy uznać za teren wyposażony w

istniejącą infrastrukturę transportową, na którym środowisko już obecnie podlega presji wynikającej z jej istnienia i eksploatacji. Drogi wskazane do modernizacji lub budowy znajdują się w złym stanie technicznym.

Scenariusz przyszłości w przypadku nie podjęcia interwencji przewidzianej w Strategii występujące to ponad wszelką wątpliwość dalsze pogłębianie się obecnych problemów, związanych ze złym stanem technicznym i niewystarczającym wyposażeniem sieci transportowej.

Zły stan dróg i brak płynności ruchu drogowego to istotne czynniki potęgujące skalę oddziaływania eksploatacji dróg na środowisko oraz warunki życia ludzi. Wiąże się to ze zwiększoną emisją spalin i pyłu oraz hałasu, a w przypadku dróg nieutwardzonych także dodatkowym zapyleniem pyłem wielkocząsteczkowym, co ma szczególnie istotne znaczenie w przypadku odcinków dróg prowadzących przez tereny zabudowane. Pył z dróg nieutwardzonych może zawierać także cząsteczki pyłu o średnicy mniejszej niż 10 mikrometrów tworzące tzw. pył zawieszony PM10.

Tak więc pod każdym względem: środowiskowym, społecznym i gospodarczym – niepodjęcie zamierzeń przewidzianych w Strategii spowoduje niekorzystne zmiany w postaci pogłębienia istniejących problemów oraz ograniczenia lub opóźnienia procesów rozwojowych oraz dotrzymany standardów środowiskowych.

W odniesieniu do poziomu referencyjnego, którym jest stan środowiska bez ingerencji w postaci wdrożenia Strategii, nowe czynniki presji mogą pojawić się w odniesieniu do zajętości terenu, ale tylko związane ze środowiskiem przyrodniczym wymagają szerszego omówienia z uwagi na bardzo wysokie walory przyrodnicze oraz liczne formy ochrony przyrody występujące na części analizowanego obszaru.

Nowe emisje zanieczyszczeń oraz hałasu akustycznego pojawią się zwłaszcza na etapie budowy, ale będą miały charakter krótkotrwały i odwracalny, i należy uznać je za nieistotne. Emisje związane z ruchem drogowym w odniesieniu do poziomu referencyjnego nie ulegną istotnej zmianie.

Szerszego omówienia wymaga ocena ewentualnego wpływu na wody powierzchniowe i podziemne z uwagi na dużą wrażliwość tego systemu oraz obecny nie najlepszy stan, zwłaszcza w kontekście JPCW – jednolitych części wód powierzchniowych.

Gleby i surowce mineralne

Większość gleb należy do niskich i średnich klas bonitacyjnych. Przeważają bielice, wytworzone na piaskach, występują także gleby płowe i brunatne oraz pochodzenia organicznego, wytworzone na torfach. Część gleb organicznych uległa degradacji w wyniku nadmiernego osuszenia przez systemy melioracyjne.

Na obszarze występują surowce mineralne. Południowa część należy do obszaru górniczego (złóża węgla), natomiast w obrębie obszaru znajdują się obszary prognostyczne

i perspektywiczne do 5 ha, gł. piasków i żwiru, a także miejsca niekoncesjonowanej eksploatacji.

Nie przewiduje się istotnego zwiększenia zajętości terenu, a tym samym utraty gleb produkcyjnych ani zablokowania dostępności surowców mineralnych. W związku z kwasotwórczym charakterem emisji gazowych może występować negatywny wpływ skutkujący zakwaszeniem gleb w sąsiedztwie dróg, zwłaszcza gleb lekkich podatnych na degradację. Emisje pyłowe obciążone metalami ciężkimi mogą powodować zwiększoną akumulację metali ciężkich w wierzchniej warstwie gleb w bezpośrednim sąsiedztwie drogi, jednak oddziaływania te ze względu na lokalny charakter dróg są nieistotne. Znaczące negatywne oddziaływania mogą wystąpić jedynie wskutek katastrof, awarii, wypadków i kolizji zwłaszcza przy transporcie ładunków niebezpiecznych.

Powietrze atmosferyczne

Z analizy wynika, że obszar powiatu parczewskiego na tle województwa lubelskiego należy do powiatów obciążonych najmniejszymi ładunkami zanieczyszczeń do powietrza. Emisja pyłu PM10 w 2017r. znalazła się w przedziale 501-750 Mg/rok i pochodziła w przeważającej części ze źródeł powierzchniowych, tj. z sektora komunalno-bytowego, a w drugiej kolejności ze źródeł rolniczych, tj. z pól uprawnych i hodowli. Podobnie kształtowała się emisja pyłu PM2,5 powiat parczewski także należał do powiatów o najniższym poziomie na tle województwa lubelskiego, nie przekraczającym 500 Mg/rok i w przeważającej większości pochodzącym ze źródeł powierzchniowych.

Eksploatacja dróg przez pojazdy zasilane silnikami spalinowymi jest źródłem emisji tlenków węgla, tlenków azotu, węglowodorów (w tym wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych), pyłów i metali ciężkich. Pośrednio emisje te niekorzystnie wpływają na stan innych elementów środowiska (zakwaszając na abiotyczne elementy środowiska) i na zdrowie ludzi (głównie zapylenie). Emisje zanieczyszczeń pochodzących ze spalin wykazują największy poziom uciążliwości w obszarach intensywnie zabudowanych o dużym natężeniu ruchu, w obecności innych źródeł emisji (stacjonarnych - emisje przemysłowe i niska emisja spalin z systemów grzewczych) w niekorzystnych warunkach „przewietrzania”. Zdecydowana większość odcinków dróg objęta planem rozbudowy dotyczy obszarów pozamiejskich o niskich poziomach zanieczyszczeń. Znaczące negatywne oddziaływania mogą wystąpić wskutek katastrof, awarii, wypadków i kolizji, zwłaszcza przy transporcie ładunków niebezpiecznych.

W odniesieniu do dróg powiatowych i gminnych, których budowy lub modernizacji dotyczy Strategia, biorąc pod uwagę jednak ich lokalny charakter i stosunkowo małe zaludnienie terenu, problemy z ponadnormatywnym hałasem nie powinny stanowić istotnego problemu.

Hałas akustyczny

W województwie lubelskim głównym zagrożeniem dla klimatu akustycznego jest hałas komunikacyjny, a dominującym w tej kategorii jest hałas drogowy (uliczny), który jest związany przede wszystkim z ruchem samochodowym i stanowi zagrożenie na terenach

zurbanizowanych. Dane monitoringu prowadzonego przez WIOŚ w Lublinie oraz wyniki opracowywanych przez zarządców dróg map akustycznych pokazują, że stale rośnie liczba osób narażonych ponadnormatywnym hałasem drogowym. Ma to związek ze stale rosnącym natężeniem ruchu drogowego. Obszar gmin partnerskich oraz powiatu parczewskiego pod względem zagrożenia hałasem wpisuje się w generalne trendy i problemy występujące na całym obszarze województwa. Na obszarze funkcjonują zarówno drogi krajowe i wojewódzkie, tworzące podstawowy układ funkcjonalny, jak i drogi powiatowe i gminne stanowiące sieć lokalną.

Krajobraz

Pomimo obecności zabudowy oraz innych przekształceń antropogenicznych krajobraz zachowuje nadal swoje specyficzne rozpoznawalne cechy, w dużej części należy go zakwalifikować do jako harmonijny, a nawet naturalny.

Zmiany w krajobrazie, jakkolwiek wystąpią, nie zmienią jego dotychczasowej specyfiki, nie będą tworzyły dominant krajobrazowych, nie będą zaburzały osi i panoram widokowych. Wprowadzone zostaną wprowadzić nowe akcenty techniczne oraz możliwe są zmiany w zadrzewieniach przydrożnych, ale ryzyko należy uznać za nieistotne.

Wody powierzchniowe i podziemne

Obszar opracowania znajduje się w północnej, niżowej części międzyrzecza Wisły i Bugu, w dorzeczu Wieprza i Bugu. Charakter wód powierzchniowych oraz systemów rzecznych jest dosyć złożony. Pierwotny układ częściowo został przekształcony w wyniku budowy systemu kanału Wieprz – Krzna. Kanał funkcjonuje od lat 60-tych XX wieku. System w swoich założeniach miał nawadniać tereny rolnicze wodą z Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego: łąki, stawy i jeziora przekształcone w zbiorniki retencyjne. Jest elementem ogromnego programu melioracji Polesia Lubelskiego, wykonanego w latach 50-tych i 60-tych XX wieku, który na ogromną skalę odwodnił jedne z największych w Polsce kompleksów torfowisk o wybitnych wartościach przyrodniczych, prowadząc do nieodwracalnej degradacji większości z nich. W ramach tych działań hydrotechnicznych koryta rzek zostały także poddane daleko idącej ingerencji: wyprostowane, pogłębione, z częściowo zmienionymi przebiegami i zamienione w kanały.

Wody powierzchniowe stojące to naturalne jeziora położone w gminie Sosnowica, jeziora przekształcone w zbiorniki retencyjne w systemie kanału Wieprz-Krzna oraz stawy rybne, z których największy kompleks znajduje się w Siemieniu (dolina Tyśmienicy).

Na powierzchniowe wody płynące składają się spływające do Bugu dopływy Krzny, w tym jej największy dopływ – Zielawa oraz spływająca do Wieprza Tyśmienica i jej dopływy. System wodny jest generalnie bardzo złożony i specyficzny, co czyni go także bardzo interesującym.

Wody podziemne na analizowanym obszarze występują w porowych utworach czwartorzędu i trzeciorzędu oraz szczelinowo-warstwowych skałach górnej kredy. Miąższość osadów

czwartorzędowych pokrywających cały obszar jest zmienna, zwiększa się ku północy i osiąga do 100 m w głębokich rozcięciach erozyjnych (Michalczyk, Wilgat, 1998).

Jak wynika z analizy stan przeważającej większości JCWP na analizowanym obszarze jest zły, a osiągnięcie celów środowiskowych ustalonych w Planie gospodarowania wodami dorzecza Wisły, tj. uzyskanie dobrego stanu lub potencjału ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego jest zagrożone.

Infrastruktura drogowa wymaga obsługi w zakresie odprowadzania wód opadowych z powierzchni zanieczyszczonych, tym sposobem ścieki opadowe zawierające zawiesiny oraz substancje rozpuszczone, trafiają do wód lub ziemi. Sytuacja może być niekorzystna w sezonie zimowym, przy stosowaniu środków chemicznych do usuwania gołoledzi i śliskości pośniegowej. Istnieją jednak rozwiązania techniczne umożliwiające ograniczenie ładunku zanieczyszczeń wprowadzanego tą drogą do wód i ziemi (separatory, odstożniki). Ponadto w ocenie wpływu na środowisko zadań wynikających ze Strategii istotne jest że, ścieki deszczowe z tych dróg odprowadzane są do środowiska obecnie, ponieważ drogi te funkcjonują. W wyniku modernizacji powierzchnia spływu nie ulegnie istotnej zmianie. W wariantcie „0” – nie podejmowania działań- zjawisko to będzie zachodziło nadal, a zły stan techniczny dróg będzie potęgował presję. Znaczące negatywne oddziaływania mogą wystąpić wskutek katastrof, awarii, wypadków i kolizji, zwłaszcza przy transporcie ładunków niebezpiecznych.

Modernizacja, która uwzględni rzetelne rozpoznanie uwarunkowań środowiska wodnego, w tym analizę wpływu na osiąganie celów środowiskowych dla jednolitych części wód, a także uwarunkowania dla ujęć wód, i dostosuje do nich adekwatne rozwiązania techniczne, technologiczne i organizacyjne, może oddziaływania znacząco ograniczyć lub wyeliminować.

Środowisko przyrodnicze

Środowisko analizowanego obszaru charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczymi, przy czym jest zróżnicowane pod względem charakteru przyrodniczego, rangi oraz stopnia naturalności czy przekształcenia antropogenicznego. Występują tu cenne, a nawet unikatowe, kompleksy przyrodnicze, a także rozległe tereny upraw rolniczych o przeciętnych walorach.

Południowa część – gminy: Siemień, Parczew, Dębowa Kłoda oraz Sosnowica, obejmują duże kompleksy leśno – torfowiskowe Polesia oraz Lasów Parczewskich o wyjątkowych wartościach i znaczeniu przyrodniczym. Zróżnicowanie to uwidacznia się w rozmieszczeniu form ochrony przyrody, których koncentracja w południowej części świadczy o wysokiej randze.

Występują tu formy ochrony przyrody o randze europejskiej, krajowej i lokalnej, a także znacząca część tego obszaru posiada status światowy. Formy ochrony przyrody różnią się zasadami ochrony, reżimem ochronnym oraz celami ochrony i sposobem zarządzania. Razem składają się na spójny system, wiele z nich pokrywa się przestrzennie.

Na obszarze wdrożenia strategii występują formy ochrony przyrody o znaczeniu lokalnym, takie jak:

- 60 pomników przyrody - są to przede wszystkim drzewa lub grupy drzew i aleje, rosnące na obszarach leśnych, zabytkowych parków pałacowych i dworskich, przy zabytkowych obiektach sakralnych itp.
- 23 użytki ekologiczne - niewielkie śródleśne torfowiska.
- 1 zespół przyrodniczo – krajobrazowy, obejmujący kompleks stawów w Siemieniu.

Ponadto 2 parki krajobrazowe: Poleski oraz „Pojezierze Łęczyńskie”, a także Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu. Na obszarze utworzono 6 rezerwatów przyrody. Część gminy Sosnowica znajduje się w granicach Poleskiego Parku Narodowego.

Ustanowiono tu 11 obszarów włączonych do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000: 6 specjalnych obszarów ochrony siedlisk oraz 5 obszarów specjalnej ochrony ptaków.

Cała południowa część włączona jest do Transgranicznego Rezerwatu Biosfery Polesie Zachodnie, utworzonego na pograniczu Polski, Białorusi i Ukrainy ze względu na unikatową w skali świata wartość tego obszaru na przyrodę, dziedzictwa kulturowego oraz nauki, w celu wdrażania na nim założeń programu UMESCO MaB – Człowiek i Biosfera.

Cała południowa część analizowanego obszaru, tj. obszar gminy Sosnowica, na pld. od Dębowej Kłody oraz Parczewa, gmina Siemień wchodzi w skład jednego z 7 zidentyfikowanych na obszarze Polski korytarzy głównych. Obejmuje kompleks leśno - torfowiskowy Polesia, uroczysko Mosty-Zahajki oraz Lasów Parczewskich. Jest to tzw. Korytarz Wschodni. Rozpoczyna się na Polesiu i biegnie wzdłuż Bugu do Strzeleckiego Parku Krajobrazowego, a następnie do Chełmskiego Parku Krajobrazowego, Poleskiego Parku Narodowego, Lasów Sobiborskich, Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu i Lasów Mielnickich, gdzie dołącza do Korytarza Północno-Centralnego.

Na wysokości stawów Siemień odchodzi od niego korytarz tzw. uzupełniający w kierunku północnym po wschodniej stronie miasta Parczew przez zbiornik Żelazna w kierunku Białej Podlaskiej.

Wpływ modernizacji sieci dróg na środowisko może mieć różnoraki charakter. Dla potrzeb prognozy przeanalizowano kolizje z formami ochrony przyrody i korytarzami ekologicznymi oraz bioróżnorodnością, rozumianą jako ogół organizmów dziko żyjących.

Istotną, wyjściową do wszelkich analiz informacją, jest to, że zamierzenia drogowe przewidziane w Strategii dotyczą modernizacji dróg już istniejących lub budowy dróg o obecnie nieutwardzonej nawierzchni. Przedsięwzięcia te nie powodują zajęcia dodatkowych terenów i niszczenia siedlisk przyrodniczych, nie powodują kolejnej fragmentacji środowiska, nie wprowadzą istotnych nowych barier dla przemieszczania się zwierząt.

Należy nadmienić, że na analizowanym obszarze ze względu na jego bardzo wysokie i unikatowe walory przyrodnicze, zwłaszcza w południowej części, występuje duże nagromadzenie i wysycenie formami ochrony przyrody, które mają charakter

wielkoobszarowy. Jest też teren, na którym odbywa się życie społeczne i gospodarcze., a więc siłą rzeczy kompleksy przyrodnicze znajdują się w mozaice z terenami zabudowy oraz przecinane są siecią dróg.

Ingerencja w postaci modernizacji drogi, przy zachowaniu wysokich standardów projektowania, dobrego rozpoznania przyrodniczego na początku prac, poza chwilowymi zakłóceniami na etapie budowy, będzie niezauważalna.

Drogi mogą stanowić bariery oraz pułapki dla gatunków migrujących, czego skutkiem jest śmiertelność zwierząt na drogach. W przypadku gatunków, których populacje są zagrożone ubytek nawet pojedynczych osobników może mieć bardzo duże negatywne konsekwencje. Na obszarach przemieszczania się zwierząt kolizje z drogami mają także swoje konsekwencje dla ludzi. Zderzenia samochodów ze zwierzętami mogą zakończyć się tragicznie także dla osób podróżujących. Przeciwdziałanie tym zdarzeniom służy ochronie nie tylko dzikich zwierząt, ale także ludzi.

Drogi stanowią także pułapki dla wielu innych mniejszych grup zwierząt: drobnych ssaków, nietoperzy, ptaków, płazów, gadów oraz owadów. Ma to już zdecydowanie mniejsze znaczenie, jeśli chodzi o zagrożenia dla bezpieczeństwa ludzi, jednak jest to istotny czynnik powodujący ubożenie gatunkowe i straty bioróżnorodności.

Zabytki materialne

Na analizowanym obszarze występują obiekty zabytkowe: zabytki nieruchome oraz archeologiczne, co świadczy o długiej historii i bogactwie dziedzictwa kulturowego, stanowi o tożsamości miejsca. W przeważającej części są to obiekty sakralne: kościoły różnych wyznań, cmentarze, kapliczki, ale także obiekty rezydencjalne i in. Wykaz zabytków materialnych poniższe zestawienie.

Oddziaływanie na warunki życia ludzi

Oddziaływanie na ludzi, czyli na ich zdrowie i warunki życia, wynika przede wszystkim z emisji hałasu oraz zanieczyszczeń do powietrza. Jak wykazano powyżej, zarówno emisje hałasu jak i zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, w wyniku zmodernizowania sieci drogowej, nie tylko nie ulegną istotnemu zwiększeniu, ale wpłyną na poprawę warunków życia. Zostaną wyeliminowane wzrosty emisji obecnie występujące, wynikające z jazdy po nawierzchni o złej jakości (zły stan techniczny drogi lub brak nawierzchni utwardzonej). Dotyczy to emisji hałasu, spalin oraz pylenia z powierzchni.

Adaptacja do zmian klimatu

Zmiany klimatu wywierają wpływ na wiele sektorów gospodarki w tym na transport. Zgodnie z opracowanym dla Polski „Strategicznym Planem Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA 2020) sektor transportu jest szczególnie wrażliwy na kilka elementów klimatu, zwłaszcza na silne wiatry, ulewę, podtopienia i osuwiska, opady śniegu i zjawiska lodowe, burze, niską i wysoką

temperaturę oraz brak widoczności (mgła, smog). Szczególnie wrażliwy na te wpływy jest transport drogowy ze względu na jego przestrzenny charakter. Główne problemy to:

- silne wiatry powodujące m.in. tarasowanie dróg i zniszczenia infrastruktury drogowej i pojazdów, które mogą się w przyszłych latach nasilać,
- gwałtowne opady zarówno deszczu, jak i śniegu, których występowanie zaburza płynność transportu,
- nasilające się występowanie wysokich temperatur, które oddziałują negatywnie zarówno na pojazdy jak i na elementy infrastruktury drogowej, szczególnie uciążliwe są dla nich długotrwałe upały,
- częstsze występowanie temperatur bliskich zeru w porze zimowej, nasilać się będzie występowanie mgły, która poprzez ograniczanie widoczności wpłynie negatywnie na transport drogowy, a wielokrotne przechodzenie przez punkt 0oC przy braku pokrywy śnieżnej powoduje szybką degradację stanu nawierzchni.

W kwestii adaptacji do zmian klimatycznych kluczowe znaczenie będą miały rozwiązania przyjęte w projektach technicznych. W fazie projektowania inwestycji należy uwzględnić takie technologie oraz materiały, które będą gwarantowały wysoką odporność urządzeń drogowych na ekstremalne zjawiska atmosferyczne: wysokie długotrwałe temperatury, niskie temperatury, wielokrotne przechodzenie przez punkt 0oC przy braku pokrywy śnieżnej, nawalne deszcze itp.

Oddziaływanie transgraniczne

Analizowany obszar wprawdzie położony jest w strefie przygranicznej z Białorusią i Ukrainą, jednak ewentualne oddziaływania związane z wdrożeniem Strategii mają charakter lokalny, nie przenoszą się na duże odległości. Dodatkowo mała skala potencjalnego wpływu na środowisko całkowicie wyklucza możliwość wystąpienia oddziaływań transgranicznych.

Działania zapobiegawcze

Działania o charakterze zapobiegawczym koncentrują się na odpowiednim rozpoznaniu warunków środowiskowych, w tym przede wszystkim stosunków wodnych i przyrodniczych na odcinkach kolizyjnych z formami ochrony przyrody, a następnie zastosowaniu adekwatnych technologii i materiałów oraz rozwiązań organizacyjnych. Precyzja inwentaryzacji przyrodniczej oraz aspektów wodnych będzie miała decydujące znaczenie dla wyboru odpowiednich rozwiązań projektowych spełniających wymagania:

- Zapewnienia maksymalnej ochrony wód powierzchniowych i podziemnych przed nadmiernym zanieczyszczeniem, w tym także ujęć wód,
- Zapewnienia ochrony dla pomnika przyrody – lipy drobnolistnej, rosnącej w pasie drogi powiatowej Uhnin – Białka,
- Maksymalnego zachowania istniejących zadrzewień przydrożnych lub dokonania nasadzeń rekompensujących, wyprzedzającego rozpoznania zasiedlenia drzew przez ptaki i inne gatunki zwierząt.

- Zachowania drożności korytarzy ekologicznych oraz minimalizacji śmiertelności zwierząt na drogach,
- Ograniczenia placu budowy do pasa drogowego, zwłaszcza na odcinkach dróg na styku z obszarami Natura 2000 oraz PPN
- Organizacji prac budowlanych w sposób minimalizujący uciążliwości dla otoczenia związane z hałasem, pyleniem i emisją spalin w sąsiedztwie terenów mieszkaniowych oraz w sąsiedztwie terenów przyrodniczych - w granicach obszarów Natura 2000 oraz Poleskiego Parku Narodowego
- Adaptacji do zmian klimatycznych (technologie odporne na ekstrema pogodowe).

Podsumowując, należy podkreślić, że prognozowany zakres potencjalnego wpływu na środowisko wodne, przyrodnicze oraz ludzi może być wyeliminowany lub ograniczony do minimum na etapie procedur administracyjnych, w tym decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, poprzez dostosowanie technologii i organizacji prac budowlanych do wymagań ochrony środowiska.

Wnioski i rekomendacje

W prognozie oddziaływania na środowisko dokumentu „Strategii rozwoju sieci transportowej w gminach partnerskich na lata 2020 – 2029” dokonano identyfikacji potencjalnych oddziaływań oraz oceny ich istotności w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska. Możliwe potencjalne oddziaływania mogą nastąpić w odniesieniu do zasobów wodnych, środowiska przyrodniczego oraz warunków życia ludzi na etapie budowy.

Szczegółowe rozpoznanie problemów, inwentaryzacja przyrodnicza i na tej podstawie zastosowanie odpowiednich technologii i materiałów oraz organizacji prac – te trzy czynniki działając łącznie pozwolą na uniknięcie znaczących oddziaływań na obszary Natura 2000, Poleski Park Narodowy oraz inne formy ochrony przyrody, nie powodowanie zakłóceń w osiąganiu celów środowiskowych dla jednolitych części wód oraz dotrzymanie standardów środowiska i warunków życia mieszkańców regionu.

Nie prognozuje się wystąpienia kumulacji oddziaływań. Wyklucz się całkowicie wystąpienie oddziaływań transgranicznych.

W oparciu o powyższe, nie ma przeszkód prawnych dla wdrożenia dokumentu. Rekomenduje się przyjęcie „Strategii rozwoju sieci transportowej w gminach partnerskich na lata 2020 – 2029”.

2. Podstawa prawna

Podstawą do przygotowania Prognozy oddziaływania na środowisko projektu „Strategii rozwoju sieci transportowej w gminach partnerskich na lata 2020 – 2020”

są normy prawne zawarte w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020r., poz. 283 ze zm.), zwanej dalej ustawą OOS. Ustawa ta transponuje do krajowego prawodawstwa przepisy Wspólnoty Europejskiej dotyczące postępowania w sprawie strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27.06.2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. U. WE L 197 9 z 21.07.2001 r.).

Zgodnie z art. 46 ust. 2 OOS przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagane jest w przypadku projektu polityki, strategii, planu lub programu w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowanego lub przyjmowanego przez organy administracji, jeśli dokument ten wyznacza ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. „Strategia rozwoju sieci transportowej w gminach partnerskich na lata 2020 – 2020” określa potrzeby rozwojowe w zakresie infrastruktury transportowej, powiązane przestrzennie i funkcjonalnie z obszarem gmin partnerskich, jest dokumentem, który tworzy ramy dla perspektywicznej realizacji inwestycji drogowych, w tym kwalifikujących się do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2019r. poz. 1839).

W ramach procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagane jest sporządzenie prognozy oddziaływania projektu dokumentu na środowisko.

3. Cel i zakres

Procedura strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest jednym z podstawowych instrumentów ochrony środowiska o charakterze prewencyjnym. Ma na celu analizę i ocenę potencjalnych możliwych oddziaływań na środowisko zanim wystąpią one w rzeczywistości. Umożliwia uniknięcie oddziaływań negatywnych i sprzecznych z obowiązującym prawem, podjęcie wyprzedzająco w stosunku do działań inwestycyjnych rozwiązań korygujących, zapobiegawczych i łagodzących wpływ na środowisko przyrodnicze oraz zdrowie i życie ludzi. Ocena strategiczna jest instrumentem zrównoważonego rozwoju, tj. realizacji celów rozwojowych przy jak najmniejszym obciążeniu środowiska.

Celem oceny strategicznej jest także dostarczenie organom opracowującym projekt Strategii oraz zainteresowanemu społeczeństwu informacji niezbędnych do podjęcia w pełni świadomych decyzji o przyjęciu projektu dokumentu wraz z jego konsekwencjami.

Zakres i szczegółowość prognozy są adekwatne do stopnia szczegółowości analizowanego dokumentu „Strategii rozwoju sieci transportowej w gminach partnerskich na lata 2020 – 2029”

Niniejsza prognoza, sporządzona na potrzeby oceny strategicznej, zawiera zakres zgodny z art. 51 ust. 2 ustawy OOŚ oraz uzgodnieniami zakresu i szczegółowości informacji, jakie powinny być zawarte w Prognozie, dokonanymi z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Lublinie (zn.WST.I.411.11.2020 z dn. 4.05.2020r.) i Lubelskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Lublinie (zn. DNS-NZ.7016.95.2020 z dn.30.04.2020). Kopie ww. pism stanowią załącznik do Prognozy.

4. Przedmiot prognozy

Przedmiotem prognozy jest projekt „Strategii rozwoju sieci transportowej w gminach partnerskich na lata 2020 – 2029” opracowany w ramach projektu: Poprawa jakości infrastruktury drogowej na obszarze przygranicznym Polski, Białorusi i Ukrainy.

Strategia dotyczy gmin partnerskich, tj.:

- Wisznice, Rossosz i Sosnówka, położonych w powiecie bialskim,
- Milanów, Jabłoń, położonych w powiecie parczewskim,
- oraz Powiatu Parczewskiego.

Na podstawie analizy i diagnozy podstawowych uwarunkowań rozwoju, wykonanych w ramach Strategii, ustalono, że:

Stan infrastruktury transportowej jest ważnym czynnikiem wpływającym na jakość życia mieszkańców. Wpływa na bezpieczeństwo, czas i komfort przemieszczania się oraz koszty użytkowania prywatnych i publicznych środków komunikacji, stanowi barierę rozwoju całego obszaru.

Parametry techniczne i użytkowe większości dróg powiatowych i gminnych nie odpowiadają wymaganym standardom.

Wiele odcinków dróg nie posiada dostatecznej nośności - bardzo ważnego parametru technicznego przy obecnym stałym wzroście przewozu towarów transportem kołowym.

Postępująca degradacja dróg wymaga przeprowadzenia prawie na całej długości sieci dużego zakresu remontów bieżących, poprawy stanu poboczy i odwodnienia oraz uregulowania stanu prawnego pasów drogowych.

Jakość dróg lokalnych na terenach gmin partnerskich oraz powiatu parczewskiego jest niedostateczna.

Znaczna część dróg i ulic nie posiada wystarczającej przepustowości oraz parametrów technicznych.

Rozmieszczenie dróg wszystkich kategorii w sieci dostępności transportowej jest korzystne, choć część miejscowości charakteryzuje się słabą dostępnością komunikacyjną i w znacznym stopniu jest wykluczona z obsługi komunikacją publiczną.

W związku z tym Strategia w swoim horyzoncie czasowym przyjmuje wizję dla gmin partnerskich jako: ***Jabłoń, Milanów, Rossosz, Sosnówka i Wisznice - jako region o dobrze zorganizowanym systemie transportowym, sprawnie i efektywnie zarządzanym oraz bezpiecznym w wymiarze ekologicznym i technicznym.***

Cechy systemu transportu w 2029 roku:

- ***dobrze zorganizowany, będący czynnikiem zwiększającym konkurencyjną pozycję gmin partnerskich i powiatu parczewskiego,***
- ***będący istotnym elementem regionalnej sieci transportowej,***
- ***zapewniający dostępność mieszkańców do miejsc pracy i zamieszkania oraz prowadzenia działalności gospodarczej i turystyki,***
- ***zapewniający lepszą spójność przestrzenną gmin partnerskich i powiatu parczewskiego,***
- ***przyjazny dla środowiska, realizujący zasadę zrównoważonego rozwoju,***
- ***posiadający dobre rozwiązania w zakresie bezpieczeństwa i jakości dróg.***

Wynikająca z wizji misja strategii została zdefiniowana jako - ***Zrównoważona, dostępna i bezpieczna sieć drogowa na obszarze gmin partnerskich.***

Dla realizacji wizji oraz misji przyjęto następujące cele strategiczne i operacyjne.

1 Cel strategiczny: Wzrost bezpieczeństwa i spójności sieci drogowej

Cele operacyjne:

- 1.1. Poprawa jakości systemu drogowego
- 1.2. Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz infrastruktury dedykowanej rowerzysto i pieszym

2 Cel strategiczny: Zwiększenie dostępności strefy przygranicznej Polski, Białorusi i Ukrainy

Cele operacyjne:

- 2.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru
- 2.2. Poprawa jakości infrastruktury transportowej

Strategia tworzy ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć drogowych, które w znaczącej części będą się kwalifikowały do przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko. Ogólny na tym etapie zakres działań nie pozwala na szczegółowe zakwalifikowanie. Do poszczególnych celów operacyjnych przypisano zadania realizacyjne, opisane w dokumencie

Strategii: w formie zestawienia tabelarycznego oraz w formie graficznej na mapach obrazujących lokalizację w przestrzeni. Działania mają charakter inwestycyjny i są ukierunkowane na:

- modernizację lub przebudowę istniejących dróg gminnych i powiatowych w celu podniesienia ich parametrów technicznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą typu chodniki dla pieszych, zatoki autobusowe, ścieżki rowerowe;
- budowę dróg gminnych w miejscu istniejących dróg nieutwardzonych, wraz z infrastrukturą towarzyszącą typu chodniki dla pieszych, ścieżki rowerowe.

Należy podkreślić, że zaplanowane zadania są komplementarne w stosunku do przedsięwzięć drogowych już zrealizowanych na obszarze gmin partnerskich.

Wykaz zadań przewidziany w Strategii ma charakter indykatywny, ich zakres na tym etapie został wskazany ogólnie. Szczegóły projektowe i realizacyjne będą określone na dalszych etapach procesu inwestycyjnego, a faktyczna realizacja poszczególnych przedsięwzięć będzie uzależniona od pozyskania środków na ich sfinansowanie, w tym od spełnienia warunków określonych dla poszczególnych źródeł finansowania (również w zakresie OoŚ).

5. Metodyka prac

Zastosowana metodyka prac została oparta na dwu modelach:

Model 1 – ocena celów samego dokumentu i ocena ich realizacji, nie zaś bezpośrednich oddziaływań poszczególnych inwestycji. Procedura kładzie większy nacisk na związek oceny z procesem decyzyjnym, którego sama jest nieodłącznym elementem. Strategia wskazuje przede wszystkim ramy i kierunki rozwoju w sferze społecznej i gospodarczej, w mniejszym stopniu uszczegółowia konkretne przedsięwzięcia.

Model 2 - wzorowany na procedurze oceny oddziaływania na środowisko, stosowany w postępowaniach administracyjnych, prowadzących do wydania zgody na realizację konkretnych przedsięwzięć, gdzie poddaje się ocenie przedsięwzięcia, dla których ramy wyznaczyła Strategia. Pozwala to na przybliżone określenie oddziaływań na środowisko w sposób naukowo potwierdzony i dość precyzyjny. Model ten sprawdza się w przypadku dokumentów wytyczających ramy realizacji konkretnych inwestycji mających na etapie oceny określony przybliżony kształt i zasięg.

W ramach opracowania prognozy oddziaływania na środowisko zasadniczo zastosowano podejście mieszane: na etapie sporządzania prognozy znane były przede wszystkim ogólne informacje na temat planowanych przedsięwzięć, natomiast informacje o typowych oddziaływaniach inwestycji transportowych na środowisko czerpane były z wiedzy eksperckiej Wykonawcy oraz dostępnych danych literaturowych, odnoszących się do kwestii środowiskowych i powiązań z sektorem transportu.

Analizy prowadzone w ramach oceny oddziaływania na środowisko objęły trzy zasadnicze etapy: identyfikację, prognozę i ocenę. Kluczowym elementem analizy była ocena wpływu kierunków działań zaplanowanych w Strategii na poszczególne komponenty środowiska.

Przeprowadzono analizę scenariusza zmian w przypadku braku realizacji celów i zadań przewidzianych w strategii, tj. tzw. wariantu „0”, co stanowiło poziom odniesienia (referencyjny) dla analizy wpływu na środowisko związanego z wdrożeniem Strategii.

Wykorzystana została w pierwszej kolejności metoda screeningu w celu identyfikacji możliwych potencjalnych oddziaływań na środowisko w wynikających z wdrożenia Strategii (czynniki presji) oraz rozpoznania stanu środowiska przyrodniczego analizowanego obszaru oraz jego wrażliwości na czynniki presji, a także wskazania na tej podstawie kwestii problemowych do pogłębionych analiz, które stanowiły drugi etap prac. Taka ocena pozwala wskazać na prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnego oddziaływania na poszczególne aspekty środowiska i skupić uwagę na kwestiach istotnych.

Analiza środowiskowa oparta jest o dostępne dane literaturowe i wiedzę własną autora, a jej stopień szczegółowości jest uzależniony od stopnia szczegółowości strategii, przy zastosowaniu zasady przeczności.

Zgodnie z zasadą przeczności w analizach uwzględniono najdalej idący zakres zadań inwestycyjnych, tak aby niedostatek wiedzy (brak szczegółów na tym etapie planowania działań) nie powodował pominięcia lub niedoszacowania oddziaływań i nie tworzył ryzyka zinterpretowania ich na niekorzyść środowiska.

6. Analiza zgodności Strategii z celami środowiskowymi

W Strategii sformułowano wizję horyzontalną – *Jabłoń, Milanów, Rossosz, Sosnówka i Wisznice - jako region o dobrze zorganizowanym systemie transportowym, sprawnie i efektywnie zarządzanym oraz bezpiecznym w wymiarze ekologicznym i technicznym.*

W rozwinięciu wizji przyjęto, że system transportu w horyzoncie czasowym Strategii ma być m.in. przyjazny dla środowiska, realizujący zasadę zrównoważonego rozwoju.

Wizja Strategii odnosi się więc bezpośrednio do kwestii ochrony środowiska oraz do idei zrównoważonego rozwoju.

Termin zrównoważonego rozwoju definiowany jest w różny sposób, ale dla potrzeb niniejszej oceny przyjęto, że jest to dążenie do synergii celów gospodarczych, społecznych i ochrony środowiska. Niezależnie bowiem od dyskursu toczonego na ten temat, zgodnie z zapisami ustawy Prawo ochrony Środowiska dopuszcza się wystąpienie negatywnego oddziaływania na środowisko, obligując korzystających ze środowiska do zapobiegania takiemu oddziaływaniu lub ograniczania i kompensowania, a także do ponoszenia kosztów usunięcia negatywnych skutków.

Zasada zrównoważonego rozwoju wpisana jest w prawodawstwo i dokumenty strategiczne Wspólnoty Europejskiej oraz Polski. W Polsce zasadzie zrównoważonego rozwoju nadano rangę prawa podstawowego wynikającego z zapisów Konstytucji RP. Art. 5 ustawy zasadniczej mówi: „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”.

7. Scenariusz zmiany w środowisku w przypadku braku realizacji celów i zadań przewidzianych w strategii

Obszarem planowanych działań są gminy partnerskie oraz powiat parczewski – teren położony w północno-wschodniej części województwa lubelskiego w pobliżu granicy państwowej Polski z Białorusią i Ukrainą.

Zakres ingerencji w środowisko, wynikający z dokumentu Strategii, będzie dotyczył inwestycji w sieć drogową w postaci modernizacji istniejących dróg gminnych i powiatowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz budowy dróg gminnych utwardzonych w miejscu istniejących dróg z nawierzchnią gruntową. Ponadto planowany zakres działań jest kontynuacją przeprowadzonych już inwestycji o tym charakterze. Strategia nie przewiduje budowy całkowicie nowych połączeń drogowych w całkowicie nowych lokalizacjach. W wykonanej dla potrzeb Strategii analizie SWOT, odpowiednie rozłożenie sieci dróg zaliczono do mocnych stron. Zatem obszar wdrożenia Strategii należy uznać za teren wyposażony w istniejącą infrastrukturę transportową, na którym środowisko już obecnie podlega presji wynikającej z jej istnienia i eksploatacji. Drogi wskazane do modernizacji lub budowy znajdują się w złym stanie technicznym. Analiza i diagnoza podstawowych uwarunkowań rozwoju, wykonana na potrzeby Strategii, pozwoliła na sformułowanie konkluzji, że stan infrastruktury transportowej jest ważnym czynnikiem wpływającym na jakość życia mieszkańców. Wpływa na bezpieczeństwo, czas i komfort przemieszczania się oraz koszty użytkowania prywatnych i publicznych środków komunikacji, stanowi barierę rozwoju całego obszaru.

Jednocześnie w wyniku analizy SWOT wśród mocnych stron zidentyfikowano m.in. dostępność komunikacyjną w kierunku zachód - wschód poprzez przebieg drogi krajowej nr 63 oraz bliską lokalizację planowanej autostrady A2 (brama Europy na wschód). Natomiast wśród słabych stron wskazano m.in. na niekorzystne zjawiska demograficzne - utrzymujące się ujemne saldo migracji. Podobnie Studium Programowo – Przestrzenne Integracji Systemów Komunikacji w Województwie Lubelskim także wskazuje na zły stan techniczny dróg jako jedną z podstawowych barier rozwoju regionalnego.

Scenariusz przyszłości w przypadku nie podjęcia interwencji przewidzianej w Strategii występujące to ponad wszelką wątpliwość dalsze pogłębianie się obecnych problemów,

związanych ze złym stanem technicznym i niewystarczającym wyposażeniem sieci transportowej.

Zły stan dróg i brak płynności ruchu drogowego to istotne czynniki potęgujące skalę oddziaływania eksploatacji dróg na środowisko oraz warunki życia ludzi. Wiąże się to ze zwiększoną emisją spalin i pyłu oraz hałasu, a w przypadku dróg nieutwardzonych także dodatkowym zapyleniem pyłem wielkocząsteczkowym, co ma szczególnie istotne znaczenie w przypadku odcinków dróg prowadzących przez tereny zabudowane. Pył z dróg nieutwardzonych może zawierać także cząsteczki pyłu o średnicy mniejszej niż 10 mikrometrów tworzące tzw. pył zawieszony PM₁₀.

Wielkość emisji pyłu z drogi zależy od kilku czynników: zawartości cząstek drobnych w materiale nawierzchni, stopnia zagęszczenia materiału nawierzchni, wilgotności nawierzchni, prędkości i masy poruszających się po drodze pojazdów oraz od natężenia ruchu i warunków atmosferycznych. Zgodnie z danymi medycznymi, w tym m.in. raportami WHO, emisja pyłów, w tym zwłaszcza cząstek drobnych, ma bardzo niekorzystny wpływ na zdrowie ludzi, powodując lub potęgując wiele jednostek chorobowych, m.in. nasilenie astmy, osłabienie czynności płuc, nowotwory płuc, gardła i krtani, zaburzenia rytmu serca i wiele innych. Problem zanieczyszczenia pyłem stanowi obecnie jeden z głównych problemów jakości powietrza w Polsce.

Zwiększona emisja zanieczyszczeń powietrza to także możliwy wzrost zanieczyszczenia powierzchni gruntu i wód w związku ze spływem ścieków deszczowych z dróg.

Nie podejmowanie działań przewidzianych w Strategii spowoduje wzrost presji na środowisko terenów przylegających do dróg w postaci wzrostu hałasu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wód i ziemi, co będzie odczuwalne dla mieszkańców oraz dzikiej przyrody.

Rosnąca skala utrudnień komunikacyjnych oraz zwiększona emisja zanieczyszczeń do powietrza oraz oddziaływań akustycznych spowoduje w wymiarze społecznym pogłębienie zjawiska wykluczenia społecznego, wyludniania, dalszy spadek jakości życia mieszkańców tego terenu i wzrost niekorzystnego wpływu na ich zdrowie. Poziom bezpieczeństwa ruchu nie ulegnie poprawie. W wymiarze gospodarczym będzie postępował wzrost kosztów działalności rolniczej, produkcyjnej czy usługowej. Spodziewany wzrost gospodarczy wykorzystujący przygraniczne położenie obszaru i dostęp do dróg tranzytowych wschód-zachód może być ograniczony lub istotnie spowolniony. Odsunięcie w czasie modernizacji i remontów istniejących dróg w perspektywie będzie generowało coraz większe koszty ich utrzymania i wzrost kosztów tych inwestycji w bardziej odległej przyszłości.

Tak więc pod każdym względem: środowiskowym, społecznym i gospodarczym – niepodejmowanie zamierzeń przewidzianych w Strategii spowoduje niekorzystne zmiany w postaci pogłębienia istniejących problemów oraz ograniczenia lub opóźnienia procesów rozwojowych oraz dotrzymywaniem standardów środowiskowych.

8. Identyfikacja potencjalnych oddziaływań

Do identyfikacji potencjalnych oddziaływań wykorzystano metodę screeningu środowiskowego. Celem screeningu jest identyfikacja możliwych potencjalnych oddziaływań na środowisko w wynikających z wdrożenia Strategii (czynniki presji) oraz rozpoznanie stanu środowiska przyrodniczego analizowanego obszaru oraz jego wrażliwości na czynniki presji i na tej podstawie wskazanie kwestii problemowych, które wymagają pogłębionej analizy w prognozie oddziaływania na środowisko. Taka ocena pozwala wskazać czy istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnego oddziaływania na poszczególne aspekty środowiska.

Dla potrzeb screeningu przyjęto następujący zakres ingerencji wynikający ze strategii:

Rozwój sieci transportu dotyczy modernizacji dróg istniejących oraz budowy dróg, dotychczas także istniejących bez utwardzonej nawierzchni. Nie przewiduje się budowy całkowicie nowych dróg w całkowicie nowych lokalizacjach. Pozwala to szacować, że zajętość terenu pod drogi nie zmieni się lub zmieni w sposób bardzo ograniczony, związany z koniecznością odcinkowych poszerzeń lub korekt przebiegu n.p. na łukach w celu dostosowania do wymaganych parametrów dla poszczególnych kategorii dróg. Ponadto w związku z samym faktem modernizacji dróg zasadniczo nie ulegnie zmianie obciążenie ruchem drogowym, ponieważ nie ulegnie zmianie ich funkcjonalność. Drogi zachowają swoją dotychczasową kategorię i funkcję. Oczywiście należy spodziewać się stopniowego wzrostu natężenia ruchu, zgodnie z powszechnym trendem wzrostowym nie mającym związku z samą modernizacją, ale także w związku z oczekiwanym ożywieniem gospodarczym (wzdłuż zmodernizowanych będzie powstać w perspektywie czasu nowa zabudowa mieszkaniowa i gospodarcza. Nie ma to jednak istotnego wpływu na wyniki analizy środowiskowej.

Środowisko przyrodnicze otoczenia dróg jest już przekształcone w związku z długofalowym istnieniem sieci drogowej, od dawna poddawane jest presji wynikającej z funkcjonowania dróg i uległo daleko idącej adaptacji.

Rodzaj presji	Komponent środowiska	Potencjalne ryzyko presji		Ocena ryzyka wystąpienia oddziaływań negatywnych
		Wariant "0" (poziom referencyjny)	Strategia	
Dodatkowa zajętość terenu	Zasoby naturalne: gleba, surowce, zasoby leśne, tereny rolne	brak	+	nieistotne
	Formy ochrony przyrody	brak	+	potencjalnie istotne
	Bioróżnorodność	brak	+	potencjalnie istotne
	Korytarze ekologiczne	+	+	potencjalnie istotne
	Zabytki materialne	brak	brak	nieistotne

Emisje z powodu prac budowlanych: Hałas i emisja spalin przez sprzęt budowlany Pylenie gruntu i materiałów budowl.	Tereny mieszkaniowe	brak	+	nieistotne
	Tereny przyrodnicze	brak	+	nieistotne
Emisje hałasu i zanieczyszczeń do powietrza wynikające z ruchu drogowego	Tereny mieszkaniowe	+	+	nieistotne
	Tereny przyrodnicze	+	+	nieistotne
Odwodnienie drogi i spływ ścieków deszczowych	Powierzchnia ziemi	+	+	potencjalnie istotne
	Wody powierzchniowe			
	Wody podziemne	+	+	nieistotne
Wprowadzenie zmian w krajobrazie (nowe urządzenia techniczne) Usuwanie drzew	Krajobraz kulturowy	brak	+	nieistotne
	Krajobraz przyrodniczy	brak	+	nieistotne

W odniesieniu do poziomu referencyjnego, którym jest stan środowiska bez ingerencji w postaci wdrożenia Strategii, nowe czynniki presji mogą pojawić się w odniesieniu do zajętości terenu, ale tylko związane ze środowiskiem przyrodniczym wymagają szerszego omówienia z uwagi na bardzo wysokie walory przyrodnicze oraz liczne formy ochrony przyrody występujące na części analizowanego obszaru.

Nowe emisje zanieczyszczeń oraz hałasu akustycznego pojawią się zwłaszcza na etapie budowy, ale będą miały charakter krótkotrwały i odwracalny, i należy uznać je za nieistotne. Emisje związane z ruchem drogowym w odniesieniu do poziomu referencyjnego nie ulegną istotnej zmianie.

Szerszego omówienia wymaga ocena ewentualnego wpływu na wody powierzchniowe i podziemne z uwagi na dużą wrażliwość tego systemu oraz obecny nie najlepszy stan, zwłaszcza w kontekście JPCW – jednolitych części wód powierzchniowych.

Zmiany w krajobrazie, jakkolwiek wystąpią, nie zmienią jego dotychczasowej specyfiki, nie będą tworzyły dominant krajobrazowych, nie będą zaburzały osi i panoram widokowych. Wprowadzone zostaną wprowadzone nowe akcenty techniczne oraz możliwe są zmiany w zadrzewieniach przydrożnych, ale ryzyko należy uznać za nieistotne.

9. Istniejący stan środowiska

Obszar opracowania znajduje się w północno-wschodniej części województwa lubelskiego. Jest regionem rolniczym o stosunkowo małym zaludnieniu. W strukturze użytkowania ziemi przeważają grunty orne, lesistość kształtuje na poziomie średniej krajowej, przy czym rozmieszczenie lasów nie jest równomierne. Pod wieloma względami: budowy

geologicznej, środowiska wodnego, środowiska przyrodniczego, krajobrazu część północna różni się od południowej. To zróżnicowanie podkreśla niewątpliwie wysokie i specyficzne walory środowiska tego obszaru.

9.1. Gleby i surowce mineralne

Gleba pełni różnorodne ważne funkcje – zarówno przyrodnicze, jak i społeczno-ekonomiczne oraz kulturowe. Stanowi źródło pożywienia, biomasy, surowców. Poza swoją rolę w działalności człowieka, jest też naturalnym siedliskiem dla wielu organizmów i „ostoją” dla ich zasobów genetycznych. Gleba magazynuje, filtruje i przekształca wiele substancji, w tym wodę, składniki odżywcze i węgiel.

Większość gleb należy do niskich i średnich klas bonitacyjnych. Przeważają bielice, wytworzone na piaskach, występują także gleby płowe i brunatne oraz pochodzenia organicznego, wytworzone na torfach. Część gleb organicznych uległa degradacji w wyniku nadmiernego osuszenia przez systemy melioracyjne.

Na obszarze występują surowce mineralne. Południowa część należy do obszaru górniczego (złoża węgla), natomiast w obrębie obszaru znajdują się obszary prognostyczne i perspektywiczne do 5 ha, gł. piasków i żwiru, a także miejsca niekoncesjonowanej eksploatacji.

9.2. Powietrze atmosferyczne

Analiza stanu powietrza atmosferycznego obszaru wdrożenia Strategii została przygotowana w oparciu o „Raport o stanie środowiska województwa lubelskiego w roku 2017”; WIOŚ, Lublin 2018 http://www.wios.lublin.pl/wp-content/uploads/srodowisko/raporty-o-stanie-srodowiska/WIOS_Lublin_Raport_2017_calosc.pdf

Analiza opiera się na danych dla powiatu parczewskiego, które ze względu na porównywalny charakter zagospodarowania oraz użytkowania terenu pozostałych gmin partnerskich, można uznać za reprezentatywny dla całości obszaru objętego Strategią. Ponadto, ze względu na niewielki zakres zmian na przestrzeni dwu kolejnych lat, dane z roku 2017 należy także uznać za reprezentatywne dla stanu obecnego, tj. roku 2020.

Z analizy wynika, że obszar powiatu parczewskiego na tle województwa lubelskiego należy do powiatów obciążonych najmniejszymi ładunkami zanieczyszczeń do powietrza. Emisja pyłu PM₁₀ w 2017r. znalazła się w przedziale 501-750 Mg/rok i pochodziła w przeważającej części ze źródeł powierzchniowych, tj. z sektora komunalno-bytowego, a w drugiej kolejności ze źródeł rolniczych, tj. z pól uprawnych i hodowli. Podobnie kształtowała się emisja pyłu PM_{2,5}, powiat parczewski także należał do powiatów o najniższym poziomie na tle województwa lubelskiego, nie przekraczającym 500 Mg/rok i w przeważającej większości pochodzącym ze źródeł powierzchniowych.

Emisja SO₂ po niżej 500Mg/rok, NO₂ po niżej 250Mg/rok, CO poniżej 400 Mg/rok także należała do najniższych w województwie. W przypadku SO₂ pochodziła głównie ze źródeł

powierzchniowych i rolniczych, w przypadku NO₂ głównie ze źródeł punktowych, tj. z energetyki i innych jednostek wprowadzających zanieczyszczenia do środowiska w sposób zorganizowany, a ponadto z liniowych, tj. ze źródeł związanych z transportem, oraz z rolnictwa.

Emisja NH₃ w przedziale 601-1200 Mg/rok, pochodząca przede wszystkim z rolnictwa oraz NMLZO (niemetanowe lotne związki organiczne) w przedziale 1001-2000 Mg/rok, pochodząca z rolnictwa oraz ze źródeł powierzchniowych i punktowych na tle lubelskich powiatów kształtowała się nieco wyżej, ale i tak należała do niskich.

Emisja BaP po niżej 0,2 Mg/rok, pochodząca ze źródeł powierzchniowych i punktowych, także należała w skali powiatu do jednych z niższych wśród powiatów województwa lubelskiego, jednak wyniki modelowania wykonane na poziomie krajowym potwierdziły występowanie obszarów przekroczeń na terenie całego województwa lubelskiego, w tym w Parczewie, Milanowie i Wisznicach. Głównym źródłem emisji benzo(a)pirenu jest niepełne spalanie paliw, najwyższe wartości tego zanieczyszczenia występują w sezonie grzewczym na obszarach wyposażonych w indywidualne kotły opalane węglem lub drewnem.

Z powyższego wynika, że stan powietrza atmosferycznego, z wyłączeniem benzo(a)pirenu, na obszarze wdrożenia Strategii na tle województwa lubelskiego należy uznać za dobry. Zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł liniowych, związane z transportem, stanowią niewielki procent w ogóle wszystkich zanieczyszczeń. Źródła liniowe ujawniają się przede wszystkim w emisji NO₂ oraz PM₁₀.

Transport odpowiedzialny jest głównie za emisję związków azotu, w skali Polski jest ich głównym źródłem – odpowiada za prawie 40% sumy emisji krajowej. Rola transportu w emisji pozostałych zanieczyszczeń jest relatywnie mniejsza – ok. 12 % emisji węglowodorów aromatycznych i ok. 10 % emisji najbardziej problematycznego obecnie PM_{2,5}.

9.3. Hałas akustyczny

Zagrożenie hałasem to bardzo istotny problem cywilizacyjny. Zmniejszenie jego negatywnego oddziaływania na zdrowie człowieka i środowisko, zwłaszcza w obszarze miasta Lublina, miast grodzkich, a także na terenach uzdrowiskowych i turystyczno-rekreacyjnych jest jednym z priorytetów polityki ekologicznej województwa lubelskiego.

W województwie lubelskim głównym zagrożeniem dla klimatu akustycznego jest hałas komunikacyjny, a dominującym w tej kategorii jest hałas drogowy (uliczny), który jest związany przede wszystkim z ruchem samochodowym i stanowi zagrożenie na terenach zurbanizowanych. Dane monitoringu prowadzonego przez WIOŚ w Lublinie oraz wyniki opracowywanych przez zarządców dróg map akustycznych pokazują, że stale rośnie liczba osób narażonych ponadnormatywnym hałasem drogowym. Ma to związek ze stale rosnącym natężeniem ruchu drogowego. Obszar gmin partnerskich oraz powiatu parczewskiego pod względem zagrożenia hałasem wpisuje się w generalne trendy i problemy występujące na całym obszarze województwa. Na obszarze funkcjonują zarówno drogi krajowe i wojewódzkie,

tworzące podstawowy układ funkcjonalny, jak i drogi powiatowe i gminne stanowiące sieć lokalną.

9.4. Wody powierzchniowe i podziemne

Obszar opracowania znajduje się w północnej, niżowej części międzyrzecza Wisły i Bugu, w dorzeczu Wieprza i Bugu. Charakter wód powierzchniowych oraz systemów rzecznych jest dosyć złożony. Pierwotny układ częściowo został przekształcony w wyniku budowy systemu kanału Wieprz – Krzna. Kanał funkcjonuje od lat 60-tych XX wieku. System w swoich założeniach miał nawadniać tereny rolnicze wodą z Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego: łąki, stawy i jeziora przekształcone w zbiorniki retencyjne. Jest elementem ogromnego programu melioracji Polesia Lubelskiego, wykonanego w latach 50-tych i 60-tych XX wieku, który na ogromną skalę odwodził jedne z największych w Polsce kompleksów torfowisk o wybitnych wartościach przyrodniczych, prowadząc do nieodwracalnej degradacji większości z nich. W ramach tych działań hydrotechnicznych koryta rzek zostały także poddane daleko idącej ingerencji: wyprostowane, pogłębione, z częściowo zmienionymi przebiegami i zamienione w kanały.

Wody powierzchniowe stojące to naturalne jeziora położone w gminie Sosnowica, jeziora przekształcone w zbiorniki retencyjne w systemie kanału Wieprz-Krzna oraz stawy rybackie, z których największy kompleks znajduje się w Siemieniu (dolina Tyśmienicy).

Na powierzchniowe wody płynące składają się spływające do Bugu dopływy Krzny, w tym jej największy dopływ – Zielawa oraz spływająca do Wieprza Tyśmienica i jej dopływy. System wodny jest generalnie bardzo złożony i specyficzny, co czyni go także bardzo interesującym.

Dla przykładu, Zielawa wraz z dopływami tworzy bardzo skomplikowany system, będący kompilacją uwarunkowań środowiska przyrodniczego oraz przekształceń antropogenicznych. Rzeka wypływa ze zbiornika retencyjnego Mosty i płynie ku zachodowi przyjmując lewostronne dopływy: Krynicę i Żyławę. W zlewni Krynicy funkcjonuje zbiornik Zahajki, analogicznie do zbiornika Mosty napełniany wodą z Wieprza poprzez kanał Wieprz-Krzna. Żyława bierze początek w obniżeniu, z którego wody odprowadzane są także do rzeki Piwonii, która jest dopływem Tyśmienicy, a ta dopływem Wieprza. Przy ujściu Żyławy Zielawa skręca na północ, a w rejonie zbiornika Opole k. Podedwórze rozdziela się na dwa ramiona. Jedno omija zbiornik od wschodu, drugie (lewe) łączy się ze zlewnią Mulawy. Poniżej zbiornika w okolicy wsi Horodyszcz do Zielawy dochodzi ze zlewni Mulawy rów, który można traktować jako przedłużenie lewego ramienia Zielawy. Następnie Zielawa przyjmuje prawostronny dopływ spod Motwicy, zwany także Żyławą (nazwa, jak lewostronnego dopływu). Na krótkim odcinku płynie wyraźną doliną przecinającą równinę denudacyjną, po czym wpływa na płaski teren z licznymi rowami. We wsi Rossosz Zielawa przyjmuje lewostronny dopływ – Mulawę (z którą w okolicy zbiornika Opole wspólnie wykorzystuje rozległe obniżenie). Od wsi Rossosz Zielawa płynie w kierunku północnym bez wyraźnej doliny, w okolicy Komarówki Podlaskiej krzyżuje się z kanałem Wieprz-Krzna, przyjmuje prawostronny dopływ – Lutnię i uchodzi do Krzny na wysokości 130 m n.p.m., tj. o 23 m niżej niż zwierciadło wody w zbiorniku Mosty,

z którego wypływa. Ten układ pokazuje, jak daleko posuniętą ingerencję w system wód powierzchniowych tego obszaru wprowadziła budowa systemu kanału Wieprz Krzna, oraz jak bardzo system ten jest wrażliwy na presję.

Wody podziemne na analizowanym obszarze występują w porowych utworach czwartorzędu i trzeciorzędu oraz szczelinowo-warstwowych skałach górnej kredy. Miąższość osadów czwartorzędowych pokrywających cały obszar jest zmienna, zwiększa się ku północy i osiąga do 100 m w głębokich rozcięciach erozyjnych (Michalczyk, Wilgat, 1998).

Podłoże skalne tworzą osady górnej kredy, których strop obniża się w kierunku północno-zachodnim. Zwierciadło wody w utworach kredowych ma charakter naporowy, zwykle stabilizuje się na głębokości kilku metrów, a w dolinach rzecznych na wysokości zbliżonej do czwartorzędowego.

Na skałach górnokredowych zalegają zwartą pokrywą wodonośne osady trzeciorzędowe. Ich miąższość wzrasta ku północy, co jest związane z obniżaniem się poziomu skał kredowych. Zwierciadło wody ma charakter naporowy i stabilizuje się na głębokości kilku metrów.

Utwory czwartorzędowe pokrywają osady trzeciorzędowe warstwą o grubości kilkudziesięciu metrów. Zwykle seria ta rozdzielona jest warstwą glin zwałowych i mułków, co prowadzi do występowania dwu warstw wodonośnych: pierwszy poziom o swobodnym zwierciadle utrzymuje się na płytkich utworach nieprzepuszczalnych tuż pod powierzchnią, natomiast drugi powiązany hydraulicznie z wodami krążącymi w skałach trzeciorzędowych lub kredowych ma naporowe zwierciadło wody.

Ukształtowanie zwierciadła wód poziomu czwartorzędowego nawiązuje do rzeźby terenu. W dnach dolin i obniżeniach wody podziemne występują na głębokości 1-2m, a w obrębie równin piaszczystych miąższość strefy aeracji wzrasta do 5-6 m.

Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną /Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 23 października 2000 r. (Dz.U.UE.L.2000.327.1)/ oraz ustawą Prawo wodne (Dz.U. poz. 1566 ze zm.) dokumentem planistycznym o zasadniczym znaczeniu dla ochrony wód i gospodarowania wodami są plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza. Dokumenty te stanowią podstawę podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych i zasady gospodarowania nimi w przyszłości. Aktualnie obowiązującym dokumentem jest Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2016r.; poz.1019). Rozporządzenie zawiera identyfikację znaczących oddziaływań i oceny ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych, rodzaje obszarów chronionych i cele środowiskowe do osiągnięcia, wykaz działań i organów właściwych w gospodarowaniu wodami dla obszaru dorzecza, wyniki analizy ekonomicznej związanej z korzystaniem z wód, a także system monitorowania realizacji celów.

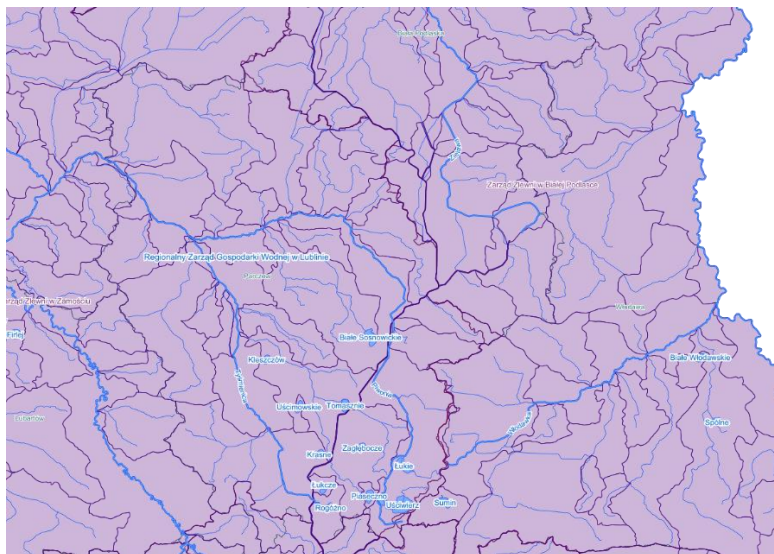
Analizy, oceny i działania ujęte w planie odnoszą się do jednolitych części wód powierzchniowych JCWP i podziemnych JCWPd. Pojęcie to zostało wprowadzone w związku

z implementacją Ramowej Dyrektywy Wodnej, stosowane jest w kontekście zarządzania wodami, w tym ich monitoringu środowiskowego. JCWP oznacza oddzielny element wód powierzchniowych, taki jak jezioro lub inny naturalny lub sztuczny zbiornik wodny, struga, strumień, rzeka, kanał itp. JCWPd oznacza wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiających pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych.

Ocenę stanu wód powierzchniowych (rzek, jezior, wód przejściowych i przybrzeżnych) wykonuje się w odniesieniu do jednolitych części wód, na podstawie wyników państwowego monitoringu środowiska i prezentuje poprzez ocenę stanu ekologicznego (w przypadku wód, które powstały w wyniku działalności człowieka lub których charakter został w znacznym stopniu zmieniony w następstwie fizycznych przeobrażeń, będących wynikiem działalności człowieka, tzn. wód sztucznych lub wód silnie zmienionych – poprzez ocenę potencjału ekologicznego), ocenę stanu chemicznego i ocenę stanu.

Stan ekologiczny / potencjał ekologiczny jest określeniem jakości struktury i funkcjonowania ekosystemu wód powierzchniowych, sklasyfikowanej na podstawie wyników badań elementów biologicznych oraz wspierających je wskaźników fizykochemicznych i hydromorfologicznych. Stan ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych klasyfikuje się poprzez nadanie jednolitej części wód jednej z pięciu klas jakości, przy czym klasa pierwsza oznacza bardzo dobry stan ekologiczny, klasa druga - dobry stan ekologiczny, zaś klasy trzecia, czwarta i piąta odpowiednio - stan ekologiczny umiarkowany, słaby i zły. W przypadku potencjału ekologicznego, klasa pierwsza i druga tworzą wspólnie potencjał "dobry i powyżej dobrego". O przypisaniu ocenianej jednolitej części wód decydują wyniki klasyfikacji poszczególnych elementów biologicznych, przy czym obowiązuje zasada, że klasa stanu / potencjału ekologicznego odpowiada klasie najgorszego elementu biologicznego

Obszar wdrożenia Strategii należy do 38 JCWP oraz 2 JCWPd. Wykaz JCWP wraz z podaniem statusu, stanu lub potencjału, celów, oceny ryzyka ich nieosiągnięcia zawiera tabela.

Rys. Przestrzenne zobrazowanie JCWP na obszarze opracowania

Wykaz JCWP rzecznych na obszarze wdrożenia Strategii

Kod	Nazwa	Pow. zlewni	Status JCW	Stan lub potencjał	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów	cele	cele
RW200017 248149	Bobrówka	126,73	SZCW	zły	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200023 248235	Piwonia od źródeł do dopływu ze stawu Hetman bez dopływu ze stawu Hetman z jeziora Uściwierz, Bikcze, Łukie	107,63	SZCW	zły	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200023 26636329	Włodawka od źródeł do Mietułki	113,15	SZCW	zły	zagrożona	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200024 8236	Dopływ ze stawu Hetman	25,63				dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200019 248299	Piwonia od spływu ze stawu Hetman do ujścia	80,96	SZCW	zły	niezagrożona	dobry potencjał ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200017 248249	Kodenianka	67,29	naturalna	zły	zagrożona	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu „Strategii rozwoju sieci transportowej w gminach partnerskich na lata 2020 – 2029”

RW200023 26648194	Zielawa od Krynicy do dopływu spod Niecielina	126,65	naturaln a	zły	zagrożona	dobry stan ekologicz ny	dobry stan chemiczny
RW200023 26648129	Krynica	53,60	naturaln a	zły	niezagrożo na	dobry stan ekologicz ny	dobry stan chemiczny
RW200026 648119	Zielawa od źródeł do Krynicy	22,35	SZCW	zły	niezagrożo na	dobry potencjał ekologicz ny	dobry stan chemiczny
RW200023 266389	Hanna bez Romanówki	197,14	naturaln a	zły	zagrożona	dobry stan ekologicz ny	dobry stan chemiczny
RW200024 266489	Zielawa od dopływu spod Niecielina do ujścia	121,31	SZCW	zły	zagrożona	dobry potencjał ekologicz ny	dobry stan chemiczny
RW200023 2664849	Muława	144,07	SZCW	dobry	niezagrożo na	dobry potencjał ekologicz ny	dobry stan chemiczny
RW200026 64829	Kanał Paszenkowski	32,09	SZCW	dobry	niezagrożo na	dobry potencjał ekologicz ny	dobry stan chemiczny
RW200023 2664838	Dopływ spod Dubicy Górnej	16,26	naturaln a	zły	zagrożona		
RW200023 26832	Dopływ z Ratajewicz	18,50	naturaln a	zły	zagrożona	dobry stan ekologicz ny	dobry stan chemiczny
RW200023 26648349	Żyława	45,40	naturaln a	zły	zagrożona	dobry stan ekologicz ny	dobry stan chemiczny
RW200023 2663889	Romanówka	85,23	naturaln a	zły	zagrożona	dobry stan ekologicz ny	dobry stan chemiczny
RW200023 2664836	Dopływ w Wisznicach	16,41	naturaln a	zły	zagrożona	dobry stan ekologicz ny	dobry stan chemiczny
RW200023 26648529	Grabarka	85,35	naturaln a	zły	zagrożona	dobry stan ekologicz ny	dobry stan chemiczny
RW200023 2664882	Lutynia od źródeł do Strugi	136,76	naturaln a	zły	zagrożona	dobry stan	dobry stan chemiczny

Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu „Strategii rozwoju sieci transportowej w gminach partnerskich na lata 2020 – 2029”

						ekologiczny	
RW200023 2664869	Żarnica	151,10	SZCW	dobry	niezagrożona	dobry potencjał ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200017 2482699	Piskorzanka	79,74	SZCW	zły	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200017 2482549	Strumień Zaniowski	45,29	naturalna	zły	zagrożona	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200017 248252	Strumień spod Kolana	13,17	naturalna	zły	zagrożona	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200017 248289	Konotopa	96,30	SZCW	zły	niezagrożona	dobry potencjał ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200017 2482729	Kołodziejka	17,78	naturalna	zły	zagrożona	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200017 248274	Dopływ spod Wierzbówki	15,27	naturalna	zły	zagrożona	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200017 248296	Dopływ spod Augustówki	11,13	naturalna	zły	zagrożona	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200017 24849	Stara Piwonia	145,09	SZCW	zły	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200017 248369	Dopływ spod Pieniek	48,49	naturalna	zły	zagrożona	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200024 24859	Tyśmienica od Piwonii do Bystrzycy	42,62	naturalna	zły	zagrożona	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200024 24819	Tyśmienica od Brzostówki do Piwonii	82,69	SZCW	zły	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200017 2481529	Ochożanka	33,12	naturalna	zły	zagrożona	dobry stan	dobry stan chemiczny

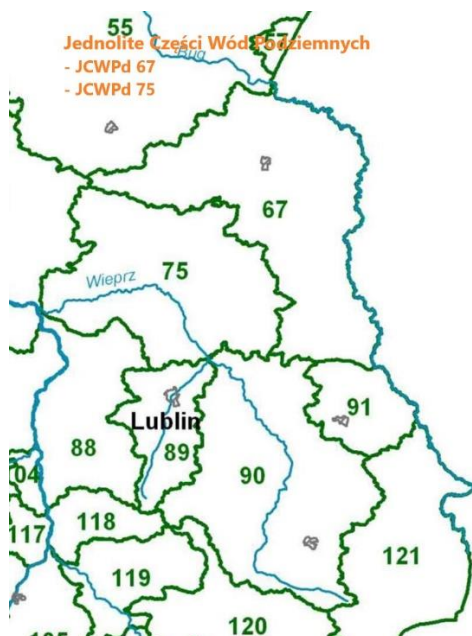
						ekologiczny	
RW200017 248154	Dopływ spod Babianki	10,20	naturalna	zły	zagrożona	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200017 2481569	Dopływ spod Gródka	12,24	naturalna	zły	zagrożona	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200017 248329	Piskornica	94,12	naturalna	zły	zagrożona	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200017 248349	Dopływ spod Wierzchowin	30,35	naturalna	zły	zagrożona	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200023 26644869	Dopływ spod Kolonii Zabaszta	151,10	SZCW	dobry	niezagrożona	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
RW200023 32664854	Żarnica	27,04	naturalna	zły	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny	dobry stan chemiczny

Większość JCWP posiada status naturalnej zlewni, w 13 przypadkach mamy do czynienia z SZCW – sztuczną częścią wód (powstała w wyniku działalności człowieka lub charakter jej został w znacznym stopniu zmieniony w następstwie fizycznych przeobrażeń, będących wynikiem działalności człowieka).

Jak wynika z analizy stan przeważającej większości JCWP na analizowanym obszarze jest zły, a osiągnięcie celów środowiskowych ustalonych w Planie gospodarowania wodami dorzecza Wisły, tj. uzyskanie dobrego stanu lub potencjału ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego, jest zagrożone. Plan dla większości JCWP ustala zadania do wykonania, do których należą:

- Zadania wynikające z konieczności porządkowania gospodarki ściekowej
- Kontrola użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw
- Ograniczenie odpływu biogenów z terenów rolniczych
- Realizacja Krajowego Planu Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Na obszarze wdrożenia Strategii zidentyfikowano dwie JCWPd (jednolite części wód podziemnych). Ich przestrzenne zobrazowanie prezentuje poniższa mapka schematyczna.

1. JCWPd75 (kod - PLGW200075) – obejmuje tylko obszar w granicach powiatu parczewskiego, gminy: Milanów Jabłoń, Dębowa Kłoda Parczew, Sosnowica, Podedwórze

Zgodnie z Planem gospodarowania wodami dorzecza Wisły stan tej części wód podziemnych oceniono jako dobry, a osiągnięcie celów środowiskowych, wskazane jako dobry stan chemiczny, ilościowy i ogólny, jest niezagrażone.

Struktura JCWPd 75 jest złożona z czterech poziomów wodonośnych rozdzielonych utworami trudno przepuszczalnymi. Każdy z tych poziomów charakteryzuje się nieco innym układem strefy zasilania i drenażu. Jednak, generalizując, można przyjąć, iż teren jednostki pod względem hydrogeologicznym stanowi obszar zamknięty. Jedynie w zachodnim jej fragmencie część wód podziemnych może nie być drenowana przez Wieprz, lecz odpływać bezpośrednio do Wisły. Poziom przypowierzchniowy Q1 jest praktycznie nie izolowany od powierzchni terenu, co umożliwia jego infiltracyjne zasilanie. Strefy zasilania są związane z lokalnymi działami wód powierzchniowych. Natomiast wody podziemne są drenowane przez rzeki. System krążenia wód podziemnych poziomu przypowierzchniowego ma charakter wybitnie lokalny. Poziom Q2 w strefach, gdzie jest pozbawiony izolacji od powierzchni terenu może być zasilany przez infiltrację wód opadowych, natomiast w pozostałych obszarach zasilanie odbywa się przez przesączanie wód z powierzchni terenu lub z poziomów Q1, Pg-Ng, K przez

utwory trudnoprzepuszczalne oraz przez okna hydrogeologiczne z sąsiednich warstw wodonośnych. Poziom Q2 drenują główne ciekі powierzchniowe, o głęboko wciętych dolinach: Wieprz, Tyśmienica, Minina, Mała Bystrzyca, Białka. Poziomy Pg-Ng i K są zasilane na zasadzie przesączania z nadległych warstw wodonośnych. Drenowane natomiast przez główne ciekі występujące na terenie JCWPd 75. Warto podkreślić, iż lokalnie piaski kenozoiczne są w bezpośrednim kontakcie z utworami szczelinowymi, tworząc wspólny poziom wodonośny.

W odniesieniu do JCWPd75 Plan nie przewiduje odstępstw od osiągnięcia założonych celów środowiskowych.

2. JCWPd 67 (kod - PLGW200067) – obejmuje gminy Wisznice, Sosnówka, Rossosz, Podedwórze w całości oraz części gminy Milanów, Jabłoń, Dębowa Kłoda, Sosnowica.

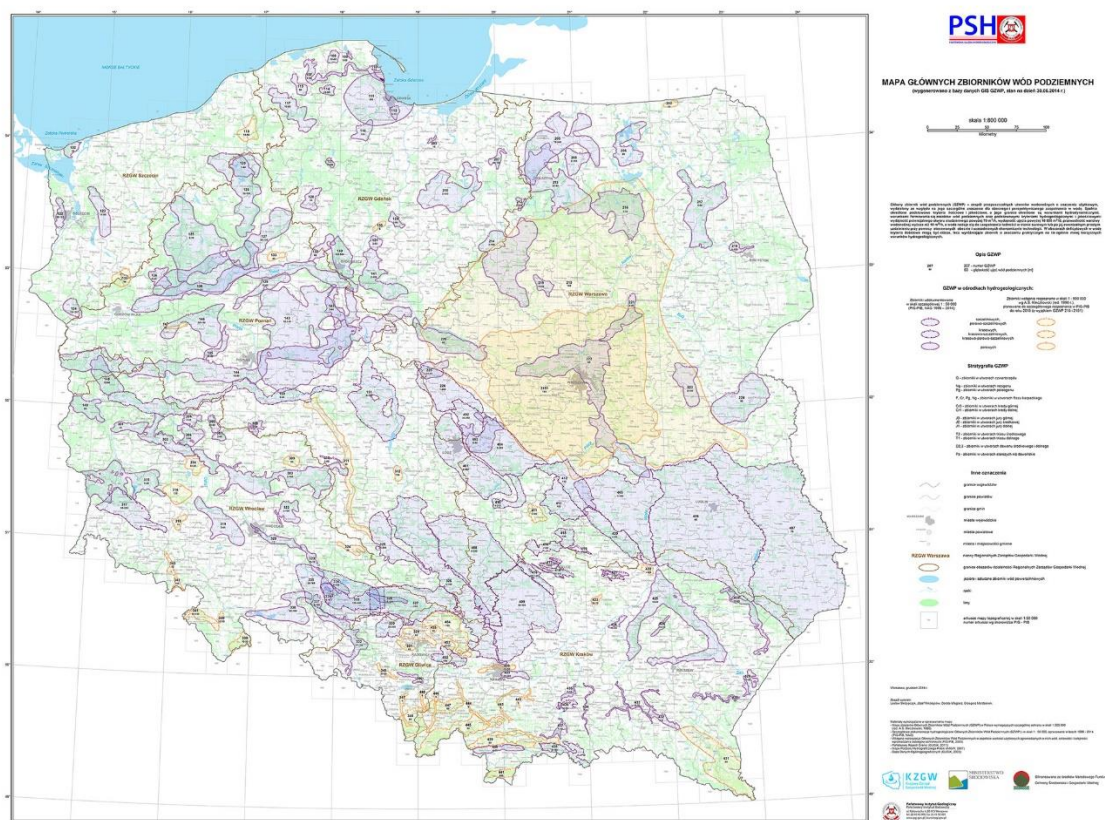
Struktura JCWPd 67 jest złożona z pięciu poziomów wodonośnych rozdzielonych utworami trudno przepuszczalnymi. Każdy z tych poziomów charakteryzuje się nieco innym układem stref zasilania i drenażu. Jednak, generalizując, można przyjąć, iż teren jednostki pod względem hydrogeologicznym stanowi obszar zamknięty. Poziom przypowierzchniowy Q1 jest praktycznie nie izolowany od powierzchni terenu, co umożliwia jego infiltracyjne zasilanie. Strefy zasilania są związane z lokalnymi działami wód powierzchniowych. Natomiast wody podziemne są drenowane przez rzeki. System krążenia wód podziemnych poziomu przypowierzchniowego ma charakter wybitnie lokalny. Poziom Q2 jest zasilany przez przesączanie wód z powierzchni terenu lub z poziomów Q1, Pg-Ng, K przez utwory trudno przepuszczalne oraz przez okna hydrogeologiczne z sąsiednich warstw wodonośnych. Poziom Q2 drenują główne ciekі powierzchniowe, o głęboko wciętych dolinach: Bug, Krzna, Hanna, Włodawka. Poziomy Pg-Ng i K są zasilane na zasadzie przesączania z nadległych warstw wodonośnych. Drenowane natomiast przez główne ciekі występujące na terenie JCWPd 67. Warto podkreślić, iż lokalnie piaski kenozoiczne są w bezpośrednim kontakcie z górnokredowymi utworami szczelinowymi, tworząc wspólny poziom wodonośny. Poziom jurajski (J) wchodzi w skład głębokiego systemu krążenia, całkowicie izolowanego na terenie jednostki od pięter kenozoicznych oraz piętra kredowego. Słabo rozpoznane są obszary alimentacji i drenażu wód tego systemu. Przypuszczalnie zasilanie następuje po stronie białoruskiej poprzez wyżej zalegające warstwy wodonośne. Natomiast wody prawdopodobnie odpływają zgodnie z kierunkiem zapadania warstw do centrum bruzdy środkowopolskiej.

Stan ilościowy posiada ocenę dobrą, stan chemiczny słabą, ogólna ocena stanu JCWPd słaba. Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych wykazała, że są one zagrożona

Plan gospodarowania wodami dorzecza Wisły przewiduje odstępstwo dla JCWPd67, polegające na przedłużeniu terminu osiągnięcia celów środowiskowych. Derogacja ma miejsce, ponieważ zmiany chemizmu wód związane są z niedostatecznie oczyszczonymi ściekami komunalnymi, zbyt małym stopniem skanalizowania, szczególnie terenów wiejskich, składowiskami. Dominującą presją jest oddziaływanie terenów rolniczych (nawożenie) oraz niezorganizowana gospodarka wodno-ściekowa na obszarach wiejskich. W programie działań ukierunkowanym na presję, dla JCWPd zaplanowano wszystkie możliwe działania

ograniczające negatywny wpływ presji na stan JCWPd. Niemniej jednak ze względu na warunki hydrogeologiczne okres 6 lat jest zbyt krótki, aby mogła nastąpić poprawa stanu wód. Poprawa przewidywana jest w dalszej perspektywie czasowej.

Obszar wdrożenia Strategii znajduje się także w zasięgu głównego zbiornika wód podziemnych Niecka lubelska (Chełm - Zamość). Zobrazowanie przestrzenne przedstawia poniższa mapa.

(źródło – PIG Warszawa)

Główne zbiorniki wód podziemnych to struktury geologiczne zasobne w wodę, które stanowią lub mogą stanowić w przyszłości strategiczne zasoby wód podziemnych do zaopatrzenia ludności i podstawowych gałęzi gospodarki, wymagających wody wysokiej jakości. Zgodnie z umownymi kryteriami wydzielania, ze względu na wysoką jakość wód, zasobność i potencjalną produktywność, GZWP stanowią najcenniejsze fragmenty jednostek hydrostrukturalnych i systemów wodonośnych, wymagające szczególnej ochrony stanu chemicznego i ilościowego wód podziemnych oraz kontroli zarządzania zasobami, z zachowaniem priorytetu dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia i zaspokojenia niezbędnych potrzeb gospodarczych.

Na obszarze wdrożenia Strategii funkcjonują ujęcia wód podziemnych, służące celom komunalnym zaopatrzenia w wodę, dla potrzeb gospodarstw rolnych, przedsiębiorstw, szkół itp. Nie mają wyznaczonych stref ochronnych.

9.5. Środowisko przyrodnicze

Środowisko analizowanego obszaru charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczymi, przy czym jest zróżnicowane pod względem charakteru przyrodniczego, rangi oraz stopnia naturalności czy przekształcenia antropogenicznego. Występują tu cenne, a nawet unikatowe, kompleksy przyrodnicze, a także rozległe tereny upraw rolniczych o przeciętnych walorach.

Południowa część – gminy: Siemień, Parczew, Dębowa Kłoda oraz Sosnowica, obejmują duże kompleksy leśno – torfowiskowe Polesia oraz Lasów Parczewskich o wyjątkowych wartościach i znaczeniu przyrodniczym. Zróżnicowanie to uwidacznia się w rozmieszczeniu form ochrony przyrody, których koncentracja w południowej części świadczy o wysokiej randze.

Występują tu formy ochrony przyrody o randze europejskiej, krajowej i lokalnej, a także znacząca część tego obszaru posiada status światowy. Formy ochrony przyrody różnią się zasadami ochrony, reżimem ochronnym oraz celami ochrony i sposobem zarządzania. Razem składają się na spójny system, wiele z nich pokrywa się przestrzennie.

Na obszarze wdrożenia strategii występują formy ochrony przyrody o znaczeniu lokalnym, takie jak:

- 60 pomników przyrody - są to przede wszystkim drzewa lub grupy drzew i aleje, rosnące na obszarach leśnych, zabytkowych parków pałacowych i dworskich, przy zabytkowych obiektach sakralnych itp.
- 23 użytki ekologiczne - niewielkie śródleśne torfowiska.
- 1 zespół przyrodniczo – krajobrazowy, obejmujący kompleks stawów w Siemieniu.

Ponadto 2 parki krajobrazowe: Poleski oraz „Pojezierze Łęczyńskie”, a także Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu. Na obszarze utworzono 6 rezerwatów przyrody. Część gminy Sosnowica znajduje się w granicach Poleskiego Parku Narodowego.

Ustanowiono tu 11 obszarów włączonych do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000: 6 specjalnych obszarów ochrony siedlisk oraz 5 obszarów specjalnej ochrony ptaków.

Cała południowa część włączona jest do Transgranicznego Rezerwatu Biosfery Polesie Zachodnie, utworzonego na pograniczu Polski, Białorusi i Ukrainy ze względu na unikatową w skali świata wartość tego obszaru na przyrody, dziedzictwa kulturowego oraz nauki, w celu wdrażania na nim założeń programu UMESCO MaB – Człowiek i Biosfera.

Zestawienie istniejących form ochrony przyrody zawiera poniższa tabela, natomiast ich przestrzenne zobrazowanie przedstawia załączona mapa poglądowa.

Dane zebrane w oparciu o:

- *Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody – baza danych*
- *SFD dla obszarów Natura 200*

Wykaz form ochrony przyrody: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu:

Lp.	nazwa	powierzchnia	cel ochrony
Park narodowy			
1	Poleski Park Narodowy	9760,2864 ha	Park powołany w celu ochrony kompleksu torfowisk, jedynego w Polsce nie objętego ostatnim zlodowaceniem. Obszar stanowią dwa, izolowane fragmenty terenu: główny Kompleks Poleskiego Parku Narodowego oraz Kompleks Bagno Bubnów - Bagna Staw. W skład Głównego Kompleksu wchodzi jeziora: Łukie, Karaśne, Moszne, Długie, wraz z otaczającymi je torfowiskami oraz z uroczyskami: Torfowisko Orłowskie, Durne Bagno, Las Tafle, Łąki Zienkowskie, Łąki Ochoża, jak również ze stawami w Pieszowoli oraz z południową częścią kompleksu stawów w Starym Brusie. W całości znajduje się w granicach obszaru Natura 2000 Ostoja Poleska, w tab. znajduje się szczegółowy opis walorów PPN. Wpisany na listę obszarów RAMSAR
Rezerwat przyrody			
1	Torfowisko przy Jeziorze Czarnym	46,17 ha	Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i krajobrazowych torfowiska wysokiego oraz malowniczego krajobrazu z występującymi jeziorami i torfowiskami w rzadko spotykanym harmonijnym i estetycznym otoczeniu, charakterystycznego dla tej części Ziemi Lubelskiej.
2	Królowa Droga	38,79 ha	Celem ochrony jest zachowanie starodrzewu dębowego naturalnego pochodzenia z pomnikowymi okazami dębu szypułkowego.
3	Jezioro Obradowskie	81,79 ha	Celem ochrony jest zachowanie jeziora dystroficznego oraz stanowisk wielu rzadkich gatunków roślin wodnych i torfowiskowych.
4	Czarny Las	15,96 ha	Celem ochrony jest zachowanie fragmentu wielogatunkowego lasu mieszanego pochodzenia naturalnego z rzadkimi i chronionymi gatunkami roślin w runie.
5	Lasy Parczewskie	157,29 ha	Celem ochrony jest zachowanie fragmentu naturalnego drzewostanu sosnowo-dębowego z wieloma drzewami pomnikowymi, będącego miejscem upamiętnionym walkami partyzanckimi w okresie II wojny światowej.
6	Warzewo	58,25 ha	Celem ochrony jest zachowanie dla potrzeb nauki i dydaktyki miejsc lęgowych i ostoi wielu gatunków ptaków
Park krajobrazowy			
1	Poleski Park Krajobrazowy	5113 ha	Składa się z czterech niewielkich enklaw powstałych po włączeniu w 1990 r. centralnej jego części w Poleski Park Narodowy. W krajobrazie dominują tu rozległe równiny pokryte wielkopowierzchniowymi łąkami i pastwiskami urozmaicone tu i ówdzie jeziorami, stawami, oczkami wodnymi, torfowiskami i stosunkowo młodymi lasami. Na terenie Parku znajdują się 4 większe zbiorniki wodne: jeziora Gumienko, Karaśne, Kahiża i zbiornik retencyjny Jezioro Wytyckie oraz liczne w południowej i zachodniej

			części Parku oczka wodne i torfianki. Większość jezior jest tu prawie całkowicie zarośnięta jak Kahiża i Karaśne i przekształcona w bagniska, niektóre zaś mają powierzchnie pokryte kożuchami mchów, splątanych korzeni i łodyg roślin zielnych jak Gumienko. Część z tych zbiorników ma genezę krasową, część zaś pochodzenie wodnolodowcowe. Największym zbiornikiem wodnym jest Jezioro Wytyckie, częściowo obwałowane i przekształcone w zbiornik retencyjny. Istotnym składnikiem Parku jest zespół 23 stawów w Starym Brusie. Wody płynące to rzeki: Włodawka, Piwonia, Bobryk oraz gęsta sieć rowów melioracyjnych. Wysokości względne nie przekraczają 20 m. Tylko lokalnie obszar ten urozmaicony jest przez niewielkie guzy i wyniesienia kredowe (kemy). Najwyższe z nich o nazwie Guz Woli Wereszczyńskiej znajduje się w południowej enklawie Parku i dochodzi do 185 m n.p.m. Występują tu również ciekawe formy ukształtowania terenu jak ozy i zagłębienia krasowe.
2	Park Krajobrazowy Pojezierze Łęczyńskie	11816 ha	Park krajobrazowy Pojezierze Łęczyńskie składa się z dwóch części, połączonych wspólną otuliną. Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie jest jedynym pojezierzem w Polsce, którego nie objął zasięg ostatniego zlodowacenia. Południowa część Parku odznacza się płaskim ukształtowaniem terenu, urozmaiconym jedynie wzniesieniami kredowymi, lejami krasowymi, pozostałościami po morenach czołowych oraz nielicznymi wydmy. Najbardziej charakterystyczne dla tej enklawy są jeziora z przylegającymi do nich torfowiskami wysokimi i przejściowymi oraz stawy. Jeziora różnią się od siebie czystością wód, kształtem, trofią, rodzajem roślinności. Najcenniejsze zbiorowiska torfowiskowe zachowały się wokół niewielkich jezior dystroficznych: Łukietek, Brzeziczno, Czarne Gościńskie, Ciesacin oraz wokół 3 jezior eutroficznych: Uściwierz, Bikcze, Nadrybie. Północna część Parku leśny charakter. Obejmuje ona bowiem swoim zasięgiem fragment zwartego kompleksu Lasów Parczewskich. Lasy te składają się z różnowiekowej mozaiki zbiorowisk leśnych, gdzie przeważają bory sosnowo – dębowe oraz w mniejszym stopniu lasy łęgowe i olsy.
Obszar chronionego krajobrazu			
1	Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu	41000 ha	Poleski Obszar Chronionego krajobrazu rozciąga się w północnej części woj. chełmskiego, od granicy z woj. lubelskim obejmując w zachodniej części Poleski Park Narodowy i pozostałości Poleskiego Parku Krajobrazowego, do granicy państwa wzdłuż doliny Bugu - obejmując w części wschodniej Sobiborski Park Krajobrazowy. Łącznie z w/w parkami stanowi rozległy

			kompleks lasów, torfowisk i bagien o zróżnicowanej florze i faunie. W granicach obszaru znajduje się rezerwat "Torfowisko przy Jeziorze Czarnym". Podstawowymi elementami krajobrazowymi są różne typy jezior (od oligotroficznym do w różnym stopniu zeutrofizowanych), rozległe torfowiska (przejściowe, wysokie i niskie), oraz duże powierzchnie różnego typu borów i olsów. Obszary wodno-torfowiskowe stanowią naturalne zbiorniki retencyjne o dużej pojemności, a tereny leśne pełnią funkcje wodochronne.

Wykaz obszarów Natura 2000:

KOD Nazwa obszaru	Gmina	Pow.	Przedmiot ochrony	Charakterystyka
Obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000				
PLH060002 Czarny Las	Milanów	19.85	9170 Grąd subkontynen- talny	Na terenie obszaru występuje bardzo dobrze zachowany fragment subkontynentalnego grądu lipowo-grabowego z wielogatunkowym naturalnym drzewostanem. Bogata flora obfituje w rzadkie w regionie i chronione gatunki runa.
PLH060105 Maśluchy	Sosnowica	91.57	6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion- płaty bogate florystycznie)	Ostoja położona jest na niewielkim wyniesieniu terenu. Od północy i wschodu graniczy z kompleksami pól uprawnych, natomiast południowy i wschodni fragment ostoi ograniczony jest przez kompleksy łąk położonych nad niewielką rzeką Piwonia Południową. Granice obszaru Natura 2000 w większości zostały wytyczone wzdłuż rowów melioracyjnych, (granica zachodnia) oraz dróg gruntowych (granica wschodnia, południowa i północna). Południowo-wschodni i północno-wschodni kraniec obszaru sąsiaduje bezpośrednio z zadrzewieniami, które podobnie jak porastające skarpy rowów melioracyjnych szpalery wierzb, osiki, brzozy brodawkowatej i miejscami sosny są głównym źródłem diaspor powodujących sukcesję naturalną obszaru. Obszar leży w obrębie jednego z dolinnych korytarzy ekologicznych ujętych

				we wstępnej koncepcji sieci ekologicznej województwa lubelskiego. Obszar ma na celu ochronę najbardziej typowo wykształconej w skali województwa lubelskiego murawy bliźniczkowej. Występuje tutaj pełen zestaw gatunków charakterystycznych zbiorowiska. Bogactwo florystyczne podkreśla najliczniejsza z opisanych w kraju populacja podejźrzonu rutolistnego. Murawy bliźniczkowe zajmują ok. 45% ogólnej powierzchni całego obszaru. Stopień reprezentatywności został oceniony na A. Stan zachowania - obniżenie oceny przedmiotowego parametru z „A” na „B” związane jest z obserwowaną w granicach obszaru sukcesją naturalną oraz inwazją gatunków obcych
PLH060098 Wrzosowisko w Orzechowie	Sosnowica	18.84	4030 Suche wrzosowiska (CallunoGenistion, PolioCallunion, CallunoArctostaphylon	Wrzosowisko zajmuje dość duże pastwisko, będące własnością wspólnoty wiejskiej. Teren nie jest rolniczo wykorzystywany już od wielu lat. Obszar ma na celu ochronę typowo wykształconego wrzosowiska. Występuje tutaj wiele gatunków charakterystycznych zbiorowiska.
PLH060107 Ostoja Parczewska	Dębowa Kłoda Parczew	3591.53	3160 Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne 7110 torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)* 7120 Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji 7140 torfowiska	Ostoja obejmuje cały rozległy kompleks Lasów Parczewskich wraz z przylegającymi terenami łąkowymi. Obszar ten charakteryzuje się dużą mozaikowością siedlisk, uwarunkowaną znacznym zróżnicowaniem stosunków wodnych i gleb. Rzeźba terenu jest mało urozmaicona, z rozległymi równinami i niewielkimi wzgórzami oraz płytkimi, podmokłymi obniżeniami wypełnionymi torfem. Obszar położony jest w całości w zlewni Tyśmienicy. Największe cieki odwadniające teren to Konotopa, Ochożanka oraz Bobrówka, której dolina miejscami zachowała jeszcze naturalny charakter. W obrębie ostoji znajdują się trzy niewielkie jeziora: Obradowskie, Czarne Gościńskie i Kleszczów. Lasy Parczewskie tworzą wraz z Lasami Włodawskimi i Lasami Sobiborskimi największy kompleks leśny we wschodniej Polsce. Ma to istotne znaczenie dla populacji wilka zamieszkującej ten teren, ponieważ stwarza dogodny warunki (głównie

		przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z Scheuchzeria-Caricetea 91D0 bory i lasy bagienne (Vaccinio uliginosi-Pinetum)* 9170 grąd subkontynentalny (Tilio-Carpinetum) 91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnion glutinoso-incanae, olsy źródliskowe) * 1042 zalotka większa Leucorrhinia pectoralis 1059 modraszek telejus Maculinea telejus 1060 czerwoczyk nieparek Lycaena dispar 1061 modraszek	migracyjne) dla właściwego jej funkcjonowania. Głównym celem ochrony w obszarze jest populacja wilka. Na terenie ostoi bytuje 1 wataha wilków składająca się z 4-5 osobników. Regularnie rejestrowany jest też rozród wilków na tym obszarze, ostatnie informacje o obserwacji szczeniąt pochodzą z 2007 r. Populacja wilków w Lasach Parczewskich stanowi 0,7% populacji krajowej tego gatunku oraz 6,3% populacji woj. lubelskiego. Ostoja obejmuje najistotniejsze siedliska dla ochrony tego gatunku. Na terenie obszaru stwierdzono 8 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej zajmujących łącznie prawie 11% powierzchni oraz 10 gatunków zwierząt z Załącznika II DS. Na łąkach w dolinie Ochożanki znajduje się jedno z największych na Lubelszczyźnie stanowisk wielosiłu błękitnego, liczące ponad 1000 osobników.

			nausitous Maculinea nausithous 4038 czerwończyk fioletek Lycaena helle 1188 kumak nizinny Bombina bombina 1220 żółt błotny Emys orbicularis 1337 bóbr europejski Castor fiber 1352 wilk Canis lupus 1355 wydra Lutra lutra	
PLH060013 Ostoja Poleska	Sosnowica	10159. 15	3150 starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiska mi z All. Nymphae ion, All. Potamion 4030 suche wrzosowiska (All. Calluno- Genistion, All. Pohlio- Callunion, All. Calluno- Arctostaphyli on) 6120 ciepłolubne, śródlądowe murawy	Obszar stanowią dwa, izolowane fragmenty terenu: Główny Kompleks Poleskiego Parku Narodowego oraz Kompleks Bagno Bubnów - Bagna Staw. W skład Głównego Kompleksu Poleskiego Parku Narodowego, o powierzchni ok. 9000 ha, wchodzi jeziora: Łukie, Karaśne, Moszne, Długie, wraz z otaczającymi je torfowiskami oraz z uroczyskami: Torfowisko Orłowskie, Durne Bagno, Las Tafle, Łąki Zienkowskie, Łąki Ochoża, jak również ze stawami w Pieszowoli oraz z południową częścią kompleksu stawów w Starym Brusie. W granice ostoi zaliczono także kilka uroczysk przewidywanych do włączenia do Poleskiego Parku Narodowego, w tym: jezioro Płotycze, Bagno Karaśne (pozostałość po zanikłym jeziorze), łąki koło wsi Jamniki oraz uroczysko Jelino. Kompleks Główny Poleskiego Parku Narodowego to obszar o dominującym udziale ekosystemów wodno-torfowiskowo-leśnych. W północnej części ostoi znajduje się także rozległy kompleks łąk wraz z dwoma zespołami

			napiaskowe (All. Koelerion glaucae) 6230 górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (All. Nardion - płaty bogate florystycznie) 6410 zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (All. Molinion caeruleae) 6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (All. Arrhenatherion elatioris) 7110 torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) 7140 torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z Cl. Scheuchzeria-Caricetea nigrae) 7150 obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością	stawów. Na łąkach, przejętych przez Poleski Park Narodowy w 1994 r. prowadzone są sukcesywnie prace renaturalizacyjne. Jezioro Łukie to jezioro eutroficzne, z dobrze rozwiniętą strefą litoralową (litoral małojeziorny i litoral bagienny). Otaczają je torfowiska niskie, częściowo porośnięte lasem. Lokalnie występuje rzadki zespół brzeziny bagiennnej. Jeziora Moszne i Długie to jeziora polihumusowe, makrofitowo-fitoplanktonowe, zaliczane dawniej do jezior dystroficznych. Otoczone są szerokimi pierścieniami torfowisk przejściowych, z lokalnymi płatami torfowiska wysokiego typu kontynentalnego. Jezioro Karaśne to zanikające jeziorko eutroficzne, otoczone pierścieniami torfowiska przejściowego, o zaawansowanych procesach sukcesji drzew i krzewów. Durne Bagno to torfowisko wysokie, z zaawansowanymi procesami sukcesji leśnej (wskutek obniżenia poziomu wody jeszcze przed powstaniem Poleskiego Parku Narodowego). Od 1994 r. prowadzone są tu prace ochronne zmierzające do poprawy stosunków wodnych, wyeliminowania części drzew i krzewów i odsłonięcia zbiorowisk mszarnych. Druga część ostoi: Bagno Bubnów - Bagno Staw, obejmuje zespół 2 rozległych kompleksów bagienno-torfowiskowych o łącznej powierzchni ponad 1400 ha, położonych w górnym brzegu rzeki Włodawki. Łagodne zakłębienia terenu pokrywają torfowiska niskie, w miejscach płytkiego występowania podłoża kredowego mają one charakter torfowisk węglanowych. Wśród nich występuje kilka naturalnych zalewisk i oczek wodnych oraz ponad 20 niewielkich zbiorników wykopanych przez ludzi - torfianek. Wśród płaskich powierzchni torfowiskowych występują także niewielkie, łagodne wzniesienia o podłożu kredowym, pokryte zbiorowiskami kserotermicznymi, lub wzniesienia utworzone z piasków, z których niższe porośnięte są wielogatunkowymi zbiorowiskami wilgotnych łąk z klasy Molinietalia, wyższe zaś - pokryte są wrzosowiskami. Na

			ze związku All. Rhynchos porion albae 7140 torfowiska prześciowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z Cl. Scheuchz erio- Caricetea nigrae) 7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 9170 grąd środkowoeur opejski i subkontynen talny 91D0 bory i lasy bagienne (Ass. Vaccini o uliginosi- Betuletum pubescentis, Ass. Vaccinio uliginosi- Pinetum sylvestris, Ass. Pino mugo- Sphagnetum, Ass. Sphagno girsensohnii- Piceetum i brzozowo- sosnowe bagienne	torfowiskach dominują zbiorowiska ze związku Magnocaricion. Z tej grupy turzycowisk największy udział ma zbiorowisko z dominującą turzycą darniową (Carex caespitosa). Jest to największy szuwar turzycowy, o bardzo słabo zaznaczonej strukturze kępkowej. Zbiorowisko to zajmuje ok. 70% powierzchni Bagna Bubnów i ok.. 40% powierzchni Bagna Staw. Ok. 15% powierzchni Bagna Bubnów pokrywa zespół turzycy Buxbauma Carex buxbaumii. Płaty tego zespołu występują w mozaice z innymi zbiorowiskami torfowiskowymi, często obok zespołów ze związku Caricion davallianae. Dość często spotyka się także zbiorowisko z dominującą marzycą rudą Schoenus ferrugineus. Zbiorowiskiem, które również związane jest z torfowiskami węglanowymi jest zespół kłoci wiechowatej Cladietum marisci. Szuwar kłociowy buduje prawie wyłącznie ten jeden gatunek. Tutejsze szuwar kłoci wiechowatej znajdują się w pobliżu południowej granicy zasięgu tego zbiorowiska. Ok. 30% powierzchni Bagna Staw zajmuje szuwar trzcinowy, w którym poza trzciną występuje jednak wiele cennych gatunków turzyc i roślin dwuliściennych. W oczekach wodnych o torfiankach wykształciły się bardzo cenne zbiorowiska ramienic z Chara fragilis oraz bogate zbiorowiska z Nymphaea candida. Lokalnie, zwłaszcza na obrzeżach obu kompleksów bagiennych, występują niewielkie płaty olsu, boru bagiennego, boru mieszanego świeżego oraz świetlistej dąbrowy. Obszar jedyne w Polsce pojezierza, nie objętego ostatnim zlodowaceniem. Znajdują się tutaj unikalne obszary torfowisk wysokich, prześciowych i niskich typu węglanowego. Łącznie, na terenie ostoi zidentyfikowano 15 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Jest to jedna z największych w Polsce ostoi żółwia błotnego oraz innych rzadkich gatunków zwierząt, w tym zwłaszcza strzebli błotnej Phoxinus phoxinus, dla której obszar Ostoi Poleskiej jest jednym z najważniejszych obszarów występowania na

		lasy borealne) 91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Ass. Salicetu m albo-fragilis, Ass. Populeti um albae, SubAll. Alnion glutinoso-incanae, olsy źródłiskowe 4068 Adenophora lilifolia 1516 Aldrovanda vesiculosa 1617 Angelica palustris 1188 Bombina bombina 1352 Canis lupus 1337 Castor fiber 1149 Cobitis taenia 1902 Cypridium calceolus 1081 Dytiscus latissimus 1220 Emys orbicularis 1065 Euphydryas aurinia	terenie kraju. Bagno Bubnów i Bagno Staw to obiekty o wyjątkowym bogactwie florystycznym. Oba kompleksy bagienne to także wyjątkowo cenna ostoja fauny, zwłaszcza owadów, płazów i ptaków. Stwierdzono tu m.in. występowanie ponad 340 gatunków motyli, co stanowi ponad 10% fauny krajowej, z tej liczby 3 gatunki odnalezione jako jedyne ich miejsca występowania w Polsce. Wśród płazów na uwagę zasługują m.in. bogate populacje ropuch: zielonej i paskówki. Generalnie flora i fauna tego terenu są bardzo bogate; stwierdzono tu występowanie ponad 1400 gatunków roślin i ponad 200 gatunków kręgowców; 20 gatunków roślin i zwierząt wymienionych jest w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Obszar ma również duże znaczenie dla ochrony ptaków. Dużą część obszaru bo aż, 1357,66 ha stanowi siedlisko bory i lasy bagienne (kod - 91DO).

			6216 Hamatocaulis vernicosus 1903 Liparis loeselii 1355 Lutra lutra 1060 Lycaena dispar 1145 Misgurnus fossilis 6179 Phengaris nausithous 6177 Phengaris teleius 5339 Rhodeus amarus 6236 Rhynchocypris percnurus 1166 Triturus cristatus 1013 Vertigo geyeri	
PLH060101 Horodyszcz e	Wisznice	25.43	5130 Zarośla jałowca pospolitego na wrzosowiska ch lub murawach nawapiennyc h 6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion- płaty bogate florystycznie)	Obszar położony w pobliżu miejscowości Horodyszcz, w gminie Wisznice. Od wschodu graniczy z rzeką Zielawą, zaś jego północną granicę stanowi kompleks leśny ciągnący się do miejscowości Wygoda. Obszar był użytkowany ekstensywnie, jako pastwisko dla krów i koni. W chwili obecnej, na skutek braku opłacalności hodowli zwierząt gospodarskich, jakiejkolwiek formy użytkowania w obszarze zostały zarzucone. We wschodniej części obszaru, wzdłuż rzeki Zielawy, ciągnie się obniżenie terenu, zajęte przez turzycowisko. Pozostała część obszaru, położona na niewielkim wyniesieniu teren zajęta jest przez siedliska sucholubne, takie jak murawy bliźniczkowe, wrzosowiska z dużym udziałem jałowca pospolitego. Siedliska stanowiące przedmiot ochrony obszaru występują na tym terenie w postaci

				mozaiki różnej wielkości płatów poszczególnych zbiorowisk. Jednorodne płaty poszczególnych siedlisk mają niewielką powierzchnię i w wielu przypadkach trudno jest jednoznacznie określić granice poszczególnych z nich. 6230 Bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardetalia – płaty bogate florystycznie) Charakterystyka: W obszarze Horodyszcze siedlisko to obejmuje murawy z panującą bliźniczką psia trawką, które w przeszłości użytkowane było jako pastwisko wspólnoty wsi Horodyszcze. Wypasano duże stada koni i bydła. Charakterystycznymi dla muraw bliźniczkowych gatunkami roślin stwierdzonymi w granicach obszaru są: bliźniczka psia trawka, izgrzyca przyziemna, jastrzębiec kosmaczek, kosmatka polna, widłak goździsty, pięciornik kurze ziele, fiołek psi oraz przetacznik leśny. Bardzo ważne dla zachowania walorów przyrodniczych obszaru jest zachowanie dużego udziału w murawie macierzanki piaskowej, która jest rośliną żywicielską motyla - modraszka ariona, który jest gatunkiem zanikającym w skali kraju. Zachowanie stanowiska w Horodyszczu jest bardzo istotne. Utrzymanie siedliska przyrodniczego wymaga ochrony czynnej, polegającej na prowadzeniu wypasu lub innych zabiegów ograniczających sukcesję, a jednocześnie niepowodujących wzrostu żyzności. Najlepsze rezultaty przyniesie prowadzenie ekstensywnego wypasu i okresowego koszenia, które miałyby w pewnym zakresie naśladować tradycyjne formy gospodarowania.
Specjalne obszary ochrony siedliska Natura 2000				
PLB060004 Dolina Tyśmienicy	Parczew Siemień	7363.6 6	A022 bączek Ixobrychus minutus A030 bocian czarny Ciconia nigra A060 podgorzałka Aythya nyroca	Obszar obejmuje dolny odcinek doliny Tyśmienicy, od stawu Siemień do ujścia rzeki do Wieprza. Dolina jest zmeliorowana, zajmują ją wilgotne łąki z fragmentami turzycowisk, miejscami występują zarośla wierzbowe i olszyny. Znajduje się tu kilka niewielkich kompleksów stawów, liczne torfianki i starorzecza oraz kompleks stawów w Siemieniu (790 ha), który składa się z 2 dużych i 12 małych stawów. W tym

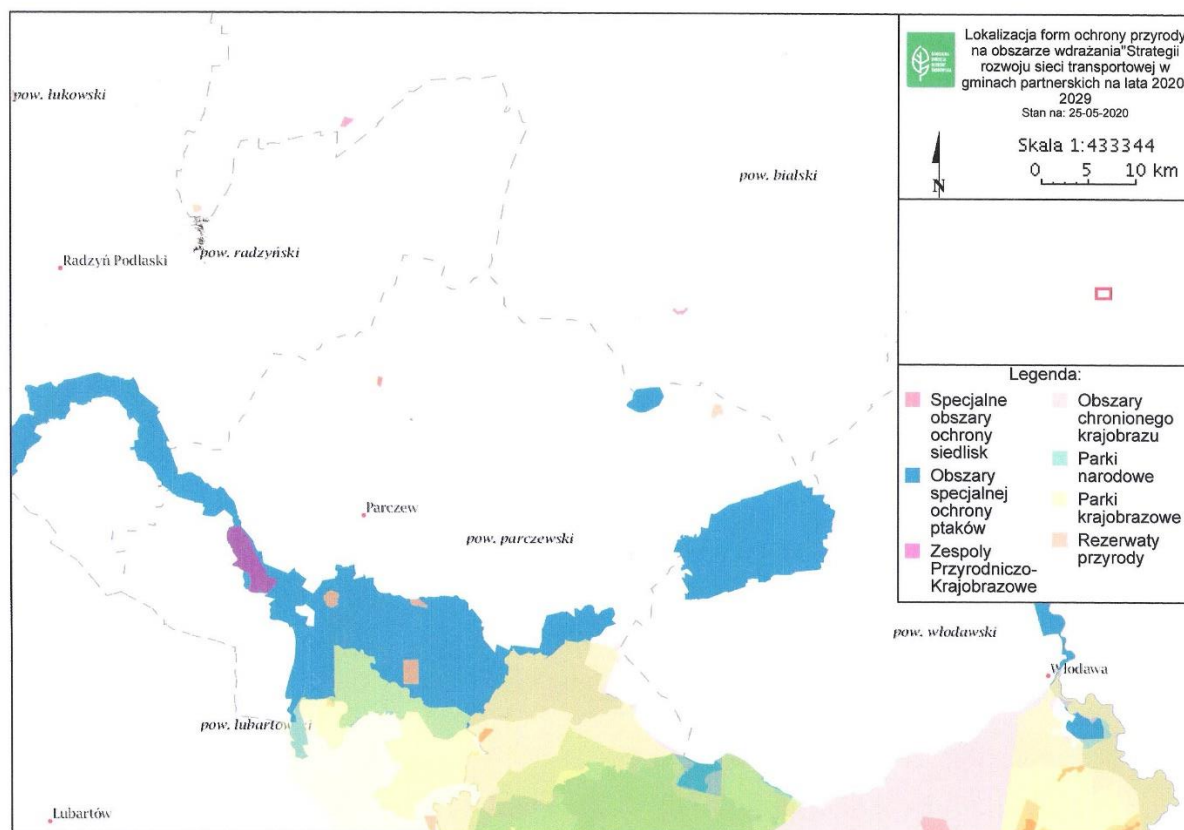
			A081 błotniak stawowy Circus aeruginosus A084 Błotniak łąkowy Circus pygargus A120 zielonka Porzana parva A122 derkacz Crex crex A177 Mewa mała Hydrocoelus minutus A193 rybitwa rzeczna Sterna hirundo A196 rybitwa białowąsa Chlidonias hybridus A197 rybitwa czarna Chlidonias Niger A215 puchacz Bubo bubo A222 uszatka błotna Asio flammeus A272 podróżniczek Luscinia svecica A006 perkoz rdzawoszyi Podiceps grisegena	kompleksie 20% powierzchni dużych stawów i 40-50% powierzchni wielu stawów małych zajęte jest przez szuwały trzcinowe i pałkowe. Otoczenie obszaru stanowią tereny rolnicze. Obszar obejmuje również krasowe zapadlisko wypełnione torfem, zajęte przez torfowisko przejściowe porośnięte łożą z osiką i brzozą oraz otaczający je Las Wólczyński i skrawki pól uprawnych, a także doły potorfowe, zajęte obecnie przez kilkadziesiąt torfianek. Ostoja ptasia o randze europejskiej E 64. Występują co najmniej 23 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 11 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: batalion, bączek, bąk, bielik, błotniak łąkowy, błotniak stawowy, mewa czarnogłowa, mewa mała, podróżniczek, puchacz, rybitwa czarna, rybitwa rzeczna, sowa błotna, zielonka, cyranka, gęgawa, krakwa, krwawodziób, kulik wielki, perkoz rdzawoszyi, pustułka, rybitwa białoskrzydła, rycyk; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje bocian biały, dubelt, derkacz i rybitwa białowąsa. W okresie wędrówek stosunkowo duże koncentracje osiąga bielik; stawy w Siemieniu są pierzowiskiem dla ok. 250-550 osobników łabędzia niemego. Ważna ostoja wydry i kilku zagrożonych gatunków ryb.

			A043 gęgawa Anser anser A050 świstun Anas penelope A051 krakwa Anas strepera A054 rożeniec Anas acuta A055 cyranka Anas querquedula A156 rycyk Limosa limosa A160 kulik wielki Numenius arquata A162 krwawodziób Tringa totanus A323 wąsatka Panurus biarmicus	
PLB060006 Lasy Parczewski e	Dębowa Kłoda Parczew Sosnowica	22.984 7	A022 Bączek Ixobrychus minutus A060 Podgorzałka Aythya nyroca A075 Bielik Haliaeetus albicilla A122 Derkacz Crex crex A215 Puchacz Bubo bubo	Obszar obejmuje kompleks leśny Lasy Parczewskie, usytuowany pomiędzy Kanałem Wieprz-Krzna a rzeką Tyśmienicą, wraz z przecinającymi je łąkami "Ochoża". Od zachodu lasy przylegają do doliny Tyśmienicy, od wschodu, północy, a także częściowo od południa sąsiadują z polami uprawnymi. Cały kompleks leśny położony jest w zlewni rzeki Tyśmienicy, a odwadniają go jej dopływy Ochoża i Piwonia-Bobrówka oraz Konotopa. Bezpośrednio w sąsiedztwie lub w niewielkiej odległości od Lasów Parczewskich położonych jest kilka kompleksów stawów rybnych i jezior (Jez. Czarne Gościńskie, Jez. Kleszczów i Jez. Miejskie). Przeważają bory sosnowe i bory mieszane, lokalnie występują olsy, grądy, łągi jesionowo-olchowe oraz zanikające

			A239 Dzięcioł białogrzbiety A051 krakwa Anas strepera A043 gęgawa Anser anser	obecnie bory bagienne i torfowiska przejściowe. Ostoja ptasia o randze europejskiej E 65. Występują co najmniej 22 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 5 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. Jedno z nielicznych stanowisk lęgowych podgorzałki. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bielik, podgorzałka, puchacz, trzmielozad; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje bocian czarny i dzięcioł białogrzbiety .
PLB060019 Polesie	Sosnowica	18030.91	A229 Alcedo atthis A060 Aythya nyroca A021 Botaurus stellaris A215 Bubo bubo A196 Chlidonias hybridus A198 Chlidonias leucopterus A197 Chlidonias niger A084 Circus pygargus A239 Dendrocopos leucotos A154 Gallinago media A127 Grus grus A409 Tetrao tetrix tetrix	Obszar obejmuje fragment Polesia Lubelskiego, na którym dominują równiny torfowe, wśród których położone są zarastające jeziora i obszary bagienne, rozdzielone niewielkimi wzniesieniami. Wiele terenów jest stale podtopionych, o charakterze naturalnym. Krajobraz jest wybitnie równinny. Torfowiska reprezentują wszelkie typy tego siedliska, od torfowisk wysokich, poprzez przejściowe do niskich. W ostoi występuje co najmniej 28 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 10 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. Jedno z nielicznych w Polsce stanowisk lęgowych podgorzałki; ważna ostoja bąka i dubelta.
PLB060014 Uroczysko	Podedwórze Sosnówka	5061.74	A060 Podgorzałka	Obszar obejmuje dwa sąsiadujące ze sobą, niezbyt głębokie zbiorniki retencyjne (390 ha + 240 ha) położone w zlewni rzek Hanny,

Mosty-Zahajki			Aythya nyroca A120 Zielonka Porzana parva A196 Rybitwa białowąsa Chlidonias hybridus A197 Rybitwa czarna Chlidonias niger A215 Puchacz Bubo bubo	dopływu Bugu i Zielawy, wpadającej do Krzyny, otoczone lasami mieszanymi i bagiennymi olszynami (130 ha). W sąsiedztwie zbiorników znajdują się też pola orne i pastwiska. Około 30% powierzchni zbiorników porośnięta jest szuwarami i zaroślami wierzbowymi. Na zbiornikach prowadzona jest gospodarka rybicka. W ostoi występuje co najmniej 21 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 8 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: puchacz, rybitwa białowąsa, rybitwa czarna.
PLB060015 Zbiornik Podedwórze	Podedwórze Jabłoń Wisznice	283.71	A060 Podgorzałka Aythya nyroca A120 Zielonka Porzana parva A215 Puchacz Bubo bubo A022 Bączek Ixobrychus minutus	Obszar obejmuje zbiornik retencyjny Podedwórze, wchodzący w skład systemu Kanału Wieprz-Krzna oraz otaczające tereny leśne, tereny rolne i podmokłe łąki. Dwa duże cieki wodne terenu to Zielawa i Kanał Wieprz-Krzna. Lesistość obszaru wynosi około 30%, z czego połowa to podmokłe olsy i siedliska grądowe. Występuje co najmniej 15 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 6 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. Jedno z nielicznych w Polsce stanowisk lęgowych podgorzałki. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bączek, podgorzałka, puchacz; stosunkowo dużą liczebność osiąga bąk.

Dla właściwego funkcjonowania środowiska przyrodniczego istotne znaczenie ma zapewnienie drożności korytarzy ekologicznych, czyli obszarów wykorzystywanych przez zwierzęta migrujące do wędrówek. Kluczową rolę w strukturze tych przestrzeni odgrywają kompleksy leśne, doliny rzeczne oraz krajobrazy mozaikowe, które gwarantują im odpowiednie ukrycia przed ludźmi, swoimi naturalnymi wrogami oraz zapewniają odpowiednie żerowiska. Główne gatunki migrujące Polski zamieszkują właśnie takie siedliska. Rozległe obszary pól otaczające kompleksy leśne stanowią poważną barierę dla przemieszczania się zwierząt, powodując izolację siedlisk i lokalnych populacji.

Wyróżnia się korytarz główne - najważniejsze drogi wędrówek i migracji gatunków w Polsce, zapewniające jednocześnie łączność siedlisk i populacji w skali kontynentalnej, oraz korytarze uzupełniające łączące obszary siedliskowe położone wewnątrz kraju z korytarzami głównymi oraz zapewniające wariantowość dróg przemieszczania się gatunków o znaczeniu krajowym.

Cała południowa część analizowanego obszaru, tj. obszar gminy Sosnowica, na pld. od Dębowej Kłody oraz Parczewa, gmina Siemień wchodzi w skład jednego z 7 zidentyfikowanych na obszarze Polski korytarzy głównych. Obejmuje kompleks leśno - torfowiskowy Polesia, uroczysko Mosty-Zahajki oraz Lasów Parczewskich. Jest to tzw. Korytarz Wschodni.

Rozpoczyna się na Polesiu i biegnie wzdłuż Bugu do Strzeleckiego Parku Krajobrazowego, a następnie do Chełmskiego Parku Krajobrazowego, Poleskiego Parku Narodowego, Lasów Sobiborskich, Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu i Lasów Mielnickich, gdzie dołącza do Korytarza Północno-Centralnego.

Na wysokości stawów Siemień odchodzi od niego korytarz tzw. uzupełniający w kierunku północnym po wschodniej stronie miasta Parczew przez zbiornik Żelizna w kierunku Białej Podlaskiej.

Korytarze zidentyfikowano w oparciu opracowanie:

Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011

Obszary te wykorzystywane są przez gatunki zwierząt łownych oraz gatunki podlegające ochronie przyrody. Do najważniejszych z tego punktu widzenia należy wilk. Kompleks Lasów Parczewskich oraz Polesia stanowi ważną ostoję tego gatunku. Obszary Natura 2000 tzw. siedliskowe, tj. Ostoja Parczewska oraz Ostoja Poleska zostały powołane w celu ochrony m.in. populacji wilka. Dla zachowania wymaganej prawem krajowym i europejskim spójności sieci Natura 2000 konieczne są działania w celu ochrony korytarzy ekologicznych dla tego gatunku, także poza granicami tych obszarów. Pod tym względem obszar wdrożenia Strategii posiada bardzo duże znaczenie w skali Polski, a poprzez obecność jednego z korytarzy głównych także w skali europejskiej.

9.6. Zabytki materialne

Na analizowanym obszarze występują obiekty zabytkowe: zabytki nieruchome oraz archeologiczne, co świadczy o długiej historii i bogactwie dziedzictwa kulturowego, stanowi o tożsamości miejsca. W przeważającej części są to obiekty sakralne: kościoły różnych wyznań, cmentarze, kapliczki, ale także obiekty rezydencjalne i in. Wykaz zabytków materialnych poniższe zestawienie.

Zabytki wpisane do rejestru „A” zabytków nieruchomych województwa lubelskiego

(Miejscowość / gmina / zakres wpisu / nr rejestru)

1. Horodyszcze /Wisznice / kościół paraf. pw. Serca Jezusowego z wyposażeniem wnętrza (kościół przeniesiony do Białki k. Parczewa)
2. Horodyszcze / Wisznice / zespół pałacowo-parkowy: pałac, park ze stawem / A/162
3. Horodyszcze / Wisznice / dwie kapliczki przydrożne (drewniana i murowana) / A/1660
4. Jabłoń / Jabłoń / obszar zabytkowy – w gran. określonych na załączonym planie, obejmujący: 1) zespół pałacowo-parkowy (d. pałac wraz z jego dekoracją stiukową, boazeriami, parkietami, stolarką otworów, kominkami, wyposażeniem reprezentacyjnego hallu i klatki schodowej, galeria łącząca skrzydło wschodnie pałacu z oficyną, oficyna, kaplica, założenie dziedzińca przed pałacem, brama wjazdowa, domek odźwiernego, park kajobrazowy ze starodrzewiem – w granicach wg załącznika), 2) osadę folwarczną, 3) kościół parafialny wraz z plebanią, 4) stary cmentarz z XIX w. nagrobkami, 5) drzewostan - w granicach obszaru zabytkowego / A/601
5. Jabłoń Wantopol /Jabłoń /- budynek gajówki, w gran. murów zewn. / A/12
6. Kodeniec / Dębowa Kłoda / kościół paraf. pw. Narodzenia NMP z wyposażeniem wnętrza, otoczenie w gran. cmentarza kościelnego, drzewostan otaczający kościół, dzwonnica / A/107
7. Kolano (obręb geod.: Kolonia Kolano) / Jabłoń / założenie dworsko-ogrodowe Kolano: dwór, park, kościół pw. Imienia NMP, dzwonnica, plac przykościelny / A/1416
8. Milanów / Milanów / zespół kościoła parafialnego pw. Niepokalanego Poczęcia NMP: kościół, plebania, otaczający drzewostan / A/1370
9. Milanów (obręb. geod.: Kolonia Milanów) / Milanów / założenie dworsko-ogrodowe z zespołem gorzelni: dwór, park z alejami dojazdowymi, oficyna, stajnia cugowa, oranżeria, gorzelnia, magazyn gorzelni, część wschodnia d. domu gorzelnianego / A/1371
10. Motwica Sosnówka bialski - kościół paraf. pw. Narodzenia NMP, z wyposażeniem wnętrza, drzewostan na terenie cmentarza kośc., dzwonnica (po drugiej stronie drogi) / A/651
11. Motwica / Sosnówka / figura przydrożna św. Jana Nepomucena / A/1649
12. Motwica / Sosnówka / figura przydrożna MB z Dzieciątkiem / A/1650
13. Pieszowola / Sosnowica / pozostałości parku dworskiego / A/1434
14. Pogorzelec / Sosnówka / cmentarz wojenny z 1915 r., wraz z otoczeniem / A/1619

15. Polubicze (obręb: Polubicze Wiejskie) / Wisznice / kościół paraf. pw. św. Jana Ewangelisty, wraz z cmentarzem przykościelnym i otaczającym drzewostanem / A/1284
16. Polubicze (obręb: Polubicze Dworskie) / Wisznice /zespół dworsko-parkowy: dwór, zabudowania gospodarcze, komin d. gorzelni, park, stary sad / A/1422
17. Radcze / Milanów / kościół paraf. pw. św. Mikołaja, z otaczającym drzewostanem w obrębie placu przykościelnego / A/1394
18. Radcze / Milanów / cmentarz unicki, wraz z drzewostanem / A/1393
19. Romanów / Sosnówka / zespół pałacowy: pałac, grobowiec rodziny Kraszewskich, park otoczony fosami / A/49
20. Roskosz / Biała Podlaska / zespół dworsko-parkowy: dwór, stajnia, park z alejami, stawami, kanałami, aleja dojazdowa, gorzelnia, dwa magazyny, obora / A/196
21. Rossosz / Rossosz / kościół paraf. pw. św. Stanisława, z otaczającym drzewostanem, w obrębie placu przykościelnego / A/1396
22. Rossosz / Rossosz / cmentarz wraz z nagrobkami/ A/1634
23. Rozwadówka / Sosnówka / d. cerkiew prawosławna, ob. kościół paraf. rzymskokat. pw. św. Mikołaja, wraz z otaczającym drzewostanem / A/427
24. Rozwadówka Folwark / Sosnówka / kapliczka przydrożna z figurą MB Niepokalanie Poczętej / A/1648
25. Rudno / Milanów / kościół paraf. pw. Przemienienia Pańskiego z wyposażeniem wnętrza i otoczeniem w granicach cmentarza kościelnego, dzwonnica / A/109
26. Rudno / Milanów / cmentarz epidemiczny, wraz z drzewostanem / A/1374
27. Siemień / Siemień / założenie dworsko-ogrodowe: dwór, park, w gran. wg zał. planu; - figura przydrożna w kształcie słupa / A/975
28. Siemień ul. Kasztanowa / Siemień / figura przydrożna w kształcie słupa (wraz z gruntem pod zabytkiem, w obrysie murów zewn.) / A/1638
29. Siemień / Siemień / młyn wodny z wyposażeniem wnętrza / A/1032
30. Sosnowica / Sosnowica / cerkiew prawosławna pw. św. Piotra i Pawła, z wystrojem wnętrza, w gran. cmentarza cerkiewnego / A/1414
31. Sosnowica / Sosnowica / założenie przestrzenne: a) zespół rezydencyjny: oficyna I, pozostałości oficyny II, alkierz d. dworu, park, b) zespół kościelny: kościół paraf. wraz z ruchomościami, dwie dzwonnice, ogrodzenie cmentarza przykościelnego, drzewostan w gran. ogrodzenia cmentarza. kość. c) aleja wzdłuż ul. Mickiewicza, d) staw. zw. Hetmanem / A/672
32. Sosnowica Lasek / Sosnowica / założenie parkowe / A/672
33. Wisznice / Wisznice / zespół kościoła paraf. pw. Przemienienia Pańskiego wraz z otaczającym drzewostanem, d. plebania / A/1332
34. Wisznice / Wisznice / d. cerkiew greckokat., ob. kościół rzymskokat. pw. św. Jerzego i Wniebowzięcia NMP, wraz z otaczającym drzewostanem / A/1333
35. Wisznice ul. Kościelna / Wisznice / cmentarz (zamknięty; unickokatolicki, późn. prawosławny), w gran. Ogrodzenia / A/1399

36. Żeszczynka / Sosnówka / kościół paraf. pw. Podwyższenia Krzyża Świętego z wyposażeniem wnętrza i otoczeniem w gran. cmentarza kościelnego, dzwonnica / A/145
37. Żminne / Siemień / park dworski / A/8

Zabytki wpisane do rejestru „C” zabytków archeologicznych województwa lubelskiego

1. Gęś / Jabłoń / grodzisko z wałami / C/24
2. Horodyszcze i Łyniew / Wisznice / grodzisko obejmujące majdan i zewnętrzny wał dookoła, zwane przez miejscową ludność Cerkwiskiem, datowane na okres wczesnośredniowieczny (XI-XOO), położone w miejscowości Horodyszcze w granicach działki wskazanej w decyzji, oraz miejscowości Łyniew na działce wskazanej w decyzji; wały wczesnośredniowieczne zlokalizowane w obrębie ewidencyjnym 0005- Łyniew otaczające drugim pierścieniem majdan grodziska w Horodyszczu / C/23

9.7. Krajobraz

O walorach krajobrazowych decyduje rzeźba terenu oraz sposób wykorzystania i użytkowania przestrzeni. Ze względu na odmienną genezę glacialną i postglacialną na obszarze wdrożenia Strategii występują dwa odmienne typy krajobrazu. Północna, północno-zachodnia oraz środkowa część to rozległa równina denudacyjna, głównie użytkowana rolniczo, o małej lesistości, z zabudową osadniczą często stanowiącą dominantę. Natomiast część północno-wschodnia, wschodnia i południowa to obszar rozległych równin akumulacji wodnolodowcowej z powypiskowymi misami jezior i wciętymi płytko zalegającą kredę dolinami rzek o dużo większym zalesieniu. Pomimo obecności zabudowy oraz innych przekształceń antropogenicznych krajobraz zachowuje nadal swoje specyficzne rozpoznawalne cechy, w dużej części należy go zakwalifikować do jako harmonijny, a nawet naturalny.

10. Analiza potencjalnego oddziaływania na środowisko

10.1. Gleby i surowce mineralne

Zadania inwestycyjne, związane z rozwojem sieci transportowej będą dotyczyły dróg już istniejących. Dlatego też nie przewiduje się istotnego zwiększenia zajętości terenu, a tym samym utraty gleb produkcyjnych ani zablokowania dostępności surowców mineralnych. W związku z kwasotwórczym charakterem emisji gazowych może występować negatywny wpływ skutkujący zakwaszeniem gleb w sąsiedztwie dróg, zwłaszcza gleb lekkich podatnych na degradację. Emisje pyłowe obciążone metalami ciężkimi mogą powodować zwiększoną akumulację metali ciężkich w wierzchniej warstwie gleb w bezpośrednim sąsiedztwie drogi, jednak oddziaływania te ze względu na lokalny charakter dróg są nieistotne. Znaczące negatywne oddziaływania mogą wystąpić jedynie wskutek katastrof, awarii, wypadków i kolizji zwłaszcza przy transporcie ładunków niebezpiecznych.

10.2. Powietrze atmosferyczne

Eksploatacja dróg przez pojazdy zasilane silnikami spalinowymi jest źródłem emisji tlenków węgla, tlenków azotu, węglowodorów (w tym wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych), pyłów i metali ciężkich. Pośrednio emisje te niekorzystnie wpływają na stan innych elementów środowiska (zakwaszając na abiotyczne elementy środowiska) i na zdrowie ludzi (głównie zapylenie). Emisje zanieczyszczeń pochodzących ze spalin wykazują największy poziom uciążliwości w obszarach intensywnie zabudowanych o dużym natężeniu ruchu, w obecności innych źródeł emisji (stacjonarnych - emisje przemysłowe i niska emisja spalin z systemów grzewczych) w niekorzystnych warunkach „przewietrzania”. Zdecydowana większość odcinków dróg objęta planem rozbudowy dotyczy obszarów pozamiejskich o niskich poziomach zanieczyszczeń. Znaczące negatywne oddziaływania mogą wystąpić wskutek katastrof, awarii, wypadków i kolizji, zwłaszcza przy transporcie ładunków niebezpiecznych.

10.3. Hałas akustyczny

Klimat akustyczny środowiska, zwłaszcza w warunkach lokalnych, cechuje się dużymi zmianami w czasie, zależnymi od liczby i natężenia źródeł hałasu w ciągu doby. Hałas drogowy jest hałasem zmiennym w czasie, emitowanym przez przejeżdżające z różną częstotliwością i natężeniem pojazdy. Zasadniczo jest on superpozycją tła akustycznego oraz hałasu od ruchu pojazdów, który obejmuje hałas powstający na styku opona-nawierzchnia jak i hałas zespołu napędowego pojazdu. Należy zauważyć, że przy prędkościach pojazdów osobowych większych od 40-50 km/h oraz prędkościach pojazdów ciężarowych większych od 60-70 km/h główną składową całkowitego hałasu pojazdu jest hałas powstający na styku opona-nawierzchnia. Z powyższego wynika, że hałas drogowy związany jest bezpośrednio lub pośrednio z wieloma czynnikami, w tym w dużym stopniu z rodzajem i stanem nawierzchni drogi.

W otoczeniu dróg pozamiejskich na poziom hałasu wpływają głównie: natężenie i struktura rodzajowa ruchu, prędkość pojazdów, geometria i przekrój poprzeczny drogi, pochylenie niwelety, charakterystyka nawierzchni drogowej, rodzaj i ukształtowanie otoczenia. Na terenach zabudowanych, przy mniejszej płynności ruchu, natężeniach ruchu zbliżonych do przepustowości ulic, małych odległościach między skrzyżowaniami, udziale w ruchu pieszych oraz komunikacji zbiorowej, częstych zatrzymaniach, hamowaniach i przyspieszeniach problem hałasu jest zagadnieniem bardziej złożonym i trudnym do rozwiązania.

Do głównych przyczyn narażenia na ponadnormatywny hałas w otoczeniu dróg należą:

- duże natężenia ruchu pojazdów;
- duże udziały pojazdów ciężarowych w ruchu;
- duże prędkości pojazdów;
- zły stan techniczny pojazdów;
- rodzaj i stan techniczny nawierzchni drogowych;
- brak właściwej hierarchizacji sieci drogowej;
- za późno dostrzeżony problem regulacji dostępności – duża część dróg krajowych przechodzi przez miejscowości w sąsiedztwie gęstej zabudowy mieszkaniowej,

przenosząc zarówno ruch zewnętrzny (w tym tranzytowy ruch pojazdów ciężarowych) jak również ruch lokalny;

- nieefektywna urbanistyka i brak jednoznacznych zapisów w przepisach dotyczących planowania przestrzennego uwzględniających kryterium hałasu – skutkiem tego jest niekontrolowana obudowa dróg klas Z, G i GP przez budynki o funkcji mieszkalnej, bliska odległość zabudowy od ulicy oraz brak strefowania akustycznego (pierwsza linia zabudowy od ulicy powinna mieć funkcję niemieszkalną).

Podsumowując, na ochronę przed ponadnormatywnym hałasem drogowym wpływ mają 4 grupy rozwiązań:

- Planowanie przestrzenne (lokalizacja dróg, lokalizacja terenów chronionych akustycznie -mieszkaniowych, żłobków, przedszkoli, szpitali itp., funkcje zabudowy bezpośrednio sąsiadującej z drogą i jej znaczenie w ograniczaniu rozprzestrzeniania się hałasu na tereny bardziej oddalone od dróg). Izolacja przestrzenna dróg i funkcji mieszkalnych jest metodą najbardziej skuteczną i efektywną, niestety zarówno w Polsce, jak i na Lubelszczyźnie, wykorzystywaną w bardzo małym stopniu. W polskiej tradycji osadnictwa najczęściej od strony drogi sytuowany jest budynek mieszkalny, natomiast zabudowania o funkcji gospodarczej sytuowane są z tyłu, niejako na zapleczu. Taki układ powoduje bezpośrednie narażenie budynku mieszkalnego, a często także zlokalizowanego przed nim ogrodu rekreacyjnego na oddziaływania akustyczne. Natomiast, gdyby układ zabudowy był odwrócony, tzn. zabudowania gospodarcze lub inne obiekty o funkcji niemieszkalnej znajdowały się od strony drogi, stanowiłyby barierę akustyczną dla położonego w głębi budynku.
- Technologia budowy dróg (geometria drogi, niweleta, rodzaj nawierzchni itp.)
- Organizacja ruchu na drodze (budowa elementów uspokojenia ruchu, rodzaj zjazdów, skrzyżowań, oznakowanie, dopuszczalna prędkość, dopuszczalna nośność samochodów itp.).
- Sposób użytkowania dróg przez samych uczestników ruchu drogowego (stosowanie się do przepisów ruchu drogowego, używanie sprawnych technicznie aut, wykorzystywanie aut z napędem elektrycznym).

Jeśli powyższe rodzaje rozwiązań okazują się niewystarczające pozostaje budowa ekranów akustycznych, izolacja budynków.

W odniesieniu do dróg powiatowych i gminnych, których budowy lub modernizacji dotyczy Strategia, biorąc pod uwagę jednak ich lokalny charakter i stosunkowo małe zaludnienie terenu, problemy z ponadnormatywnym hałasem nie powinny stanowić istotnego problemu.

10.4. Wody powierzchniowe i podziemne

Infrastruktura drogowa wymaga obsługi w zakresie odprowadzania wód opadowych z powierzchni zanieczyszczonych, tym sposobem ścieki opadowe zawierające zawiesiny oraz substancje rozpuszczone, trafiają do wód lub ziemi. Sytuacja może być niekorzystna w sezonie

zimowym, przy stosowaniu środków chemicznych do usuwania gołoledzi i śliskości pośniegowej. Istnieją jednak rozwiązania techniczne umożliwiające ograniczenie ładunku zanieczyszczeń wprowadzanego tą drogą do wód i ziemi (separatory, odстойniki). Ponadto w ocenie wpływu na środowisko zadań wynikających ze Strategii istotne jest że, ścieki deszczowe z tych dróg odprowadzane są do środowiska obecnie, ponieważ drogi te funkcjonują. W wyniku modernizacji powierzchnia spływu nie ulegnie istotnej zmianie. W wariancie „0” – nie podejmowania działań- zjawisko to będzie zachodziło nadal, a zły stan techniczny dróg będzie potęgował presję. Znaczące negatywne oddziaływania mogą wystąpić wskutek katastrof, awarii, wypadków i kolizji, zwłaszcza przy transporcie ładunków niebezpiecznych.

Modernizacja, która uwzględni rzetelne rozpoznanie uwarunkowań środowiska wodnego, w ty analizę wpływu na osiąganie celów środowiskowych dla jednolitych części wód, a także uwarunkowania dla ujęć wód, i dostosuje do nich adekwatne rozwiązania techniczne, technologiczne i organizacyjne, może oddziaływania znacząco ograniczyć lub wyeliminować.

W dalszym procesie oceny oddziaływania na środowisko poszczególnych przedsięwzięć, do zadań inwestora będzie należeć ocena zagrożeń związanych z budową, rozbudową dróg dla osiągnięcia celów środowiskowych poszczególnych jednolitych części wód powierzchniowych.

W tym celu należy przeprowadzić analizę zgodności poszczególnych przedsięwzięć z celami Ramowej Dyrektywy Wodnej. Na obecnym etapie przeprowadzenie takiej analizy nie było możliwe, ponieważ znany jedynie ogólny zakres planowanych działań. Szczegółową analizę zgodności planowanych przedsięwzięć z celami środowiskowymi ustalonymi w Planie gospodarowania wodami dorzecza Wisły należy przeprowadzić zwłaszcza w przypadku, gdy w ramach modernizacji/budowy odcinka drogi będą budowane lub modernizowane mosty lub przepusty w korycie cieków wodnych. Generalnie nie przewiduje się wpływu na zmianę klasy stanu/potencjału wód, pod warunkiem stosowania prawidłowych rozwiązań technicznych na etapie projektowania obiektów mostowych i przepustów.

Podczas eksploatacji dróg będą odprowadzane wody opadowe lub roztopowe, ujęte w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacyjne, pochodzące z powierzchni zanieczyszczonych o trwałej nawierzchni dróg. Odprowadzanie tego rodzaju ścieków będzie realizowane za pośrednictwem urządzeń wodnych, których rozwiązania na obecnym etapie nie są znane. Najczęściej, w przypadku dróg o niższych kategoriach ścieki deszczowe odprowadzane są do ziemi poprzez rowy lub spływ powierzchniowy. W przypadku mniejszych ładunków rowy i inne powierzchnie trawiaste odbierają większość zanieczyszczeń.

Przy zastosowaniu adekwatnych rozwiązań chroniących środowisko nie przewiduje się negatywnego wpływu realizacji na poszczególne elementy jakościowe wód.

10.5. Oddziaływanie na środowisko przyrodnicze

Wpływ modernizacji sieci dróg na środowisko może mieć różnoraki charakter. Dla potrzeb prognozy przeanalizowano kolizje z formami ochrony przyrody i korytarzami ekologicznymi oraz bioróżnorodnością, rozumianą jako ogół organizmów dziko żyjących.

Istotną, wyjściową do wszelkich analiz informacją, jest to, że zamierzenia drogowe przewidziane w Strategii dotyczą modernizacji dróg już istniejących lub budowy dróg o obecnie nieutwardzonej nawierzchni. Przedsięwzięcia te nie powodują zajęcia dodatkowych terenów i niszczenia siedlisk przyrodniczych, nie powodują kolejnej fragmentacji środowiska, nie wprowadzą istotnych nowych barier dla przemieszczania się zwierząt.

Planowane przedsięwzięcia dotyczą odcinków dróg o różnej długości od kilkuset metrów do kilkunastu kilometrów. Rozmieszczone są w różnych lokalizacjach na terenie gmin partnerskich i powiatu parczewskiego.

Analiza kolizyjności z formami ochrony przyrody odniesieniu do parków krajobrazowych oraz obszarów chronionego krajobrazu nie wymaga szczegółowych rozważań z uwagi na łagodny reżim prawny obowiązujący na tych obszarach i ukierunkowanie na zrównoważony rozwój. Modernizacja dróg nie tworzy tu pola do konfliktu. Nieco inaczej wygląda sytuacja w odniesieniu do rezerwatów przyrody, Poleskiego Parku Narodowego oraz obszarów Natura 2000.

Wszystkie rezerваты przyrody (6) zachowują duży dystans przestrzenny w stosunku do planowanych ingerencji, co całkowicie wyklucza możliwość jakiegokolwiek oddziaływania.

W odniesieniu do obszaru Poleskiego Parku Narodowego występują strefy styku z planowanym przedsięwzięciami.

Planowana do modernizacji droga powiatowa nr 1626 L Nowy Orzechów – Lejno – Łomnica od skrzyżowania z drogą wojewódzką 820 do granicy powiatu parczewskiego na odcinku 1,1 km przebiega wzdłuż granicy obszaru PLH060013 Ostoja Poleska oraz Poleskiego Parku Narodowego, które na tym odcinku są tożsame. Jednocześnie na odcinku 1,3 km znajduje się w granicach PLB060019 Polesie oraz niemal w całości w otulinie PPN, a także w całości w granicach Poleskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Proponowany do modernizacji odcinek drogi lokalnej we wsi Lejno na północ od skrzyżowania z drogą wojewódzką 820 znajduje się w otulinie PPN, w odległości ok. 120 m od granic Parku i PLH060013 Ostoja Poleska. Do drogi, na całym jej odcinku, od strony wschodniej przylega PLB060019 Polesie. Cały odcinek znajduje się także w granicach Poleskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Niezależnie od położenia w granicach lub w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów chronionych, należy zauważyć, że planowane zamierzenia inwestycyjne dotyczą dróg istniejących, w których bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się tereny zabudowane lub w inny sposób przekształcone, od dawna poddawane stałej antropopresji w związku z funkcjonowaniem dróg i działalnością gospodarczą, na których nastąpiła adaptacja środowiska do skali tej presji. Odnosząc planowane zmiany do wariantu „0”, tj. nie podejmowania modernizacji sieci transportowej, w którym to wariantie podlegająca dalszej degradacji infrastruktura drogowa będzie potęgowała oddziaływanie na środowisko związane z emisją hałasu i zanieczyszczeń do powietrza, wpływ planowanych zamierzeń może okazać się korzystny dla terenów przyległych. Modernizacja, czyli podniesienie standardu istniejącej drogi, poza uciążliwościami o charakterze chwilowym i odwracalnym na etapie budowy, nie zmieni dotychczasowej zajętości teren ani sposobu jego użytkowania. Ze względu na dużą wrażliwość środowiska

przyrodniczego w ramach projektowania inwestycji będą musiały być szczegółowo rozważone uwarunkowania środowiska, a także podjęte odpowiednie środki ostrożności na etapie budowy. Jednak z wykorzystaniem dostępnych rozwiązań projektowych, technologii, materiałów oraz organizacji prac budowlanych, a także przy wykorzystaniu dobrych praktyk środowiskowych w budowie dróg w pełni możliwe jest wyeliminowanie potencjalnych zagrożeń.

Planowany do modernizacji odcinek drogi z Sosnowicy na południe do wsi Górki znajduje się w odległości ponad 2 km od PPN oraz od obszarów Natura 2000: PLH060013 Ostoja Poleska PLB060019 Polesie, jest to izolacja przestrzenna wystarczająca dla wyeliminowania nawet potencjalnych oddziaływań. Przebiega wzdłuż granicy otuliny PPN oraz w całości w Poleskim Obszarze Chronionego Krajobrazu, niemniej jednak bez zauważalnego wpływu na sam park narodowy ani na OChK. Od strony Sosnowicy w odległości ok. 150 na północ (najmniejszy dystans) rozpościera się ptasi obszar Natura 2000 PLB060006 Lasy Parczewskie. Jednak analiza analogiczna do powyższej także prowadzi do wniosku o braku zagrożeń dla tego obszaru ze strony zamierzeń modernizacyjnych. Odległości do innych najbliższych położonych form ochrony przyrody przekraczają 5 km (rezerwat Torfowisko nad Jeziorem Czarnym), co stanowi w przypadku prac drogowych bezpieczny dystans.

Droga z Dębowej Kłody do Przewłoki zachowuje dystans od najbliższych położonych obszarów chronionych: ponad 500 metrów od obszaru Natura 2000 PLB060006 Lasy Parczewskie oraz ponad 1 km dystans od obszaru Natura 2000 PLH060107 Ostoja Parczewska. Lokalizacje inwestycji planowanych w Parczewie i bezpośredniej okolicy także zachowują izolację od form ochrony przyrody. Najbliższa odległość wynosi 1,5 km i dotyczy obszaru Natura 2000 PLB060006 Lasy Parczewskie

Odcinek drogi z Gródka Szlacheckiego w kierunku północnym do granicy administracyjnej Gminy Siemień dochodzi do granicy obszaru Natura 2000 PLB060004 Dolina Tyśmienicy. Droga przebiega przez miejscowość - tereny zabudowane.

Droga planowana do modernizacji z Parczewa do Siemienia, na odcinku ok. 1.1 km przekraczającym dolinę Tyśmienicy znajduje się w obszarze Natura 2000 PLB060004 Dolina Tyśmienicy. Droga stanowi na tym odcinku groblę ograniczającą kompleks stawów Siemień. Dolina Tyśmienicy stanowi bardzo ważną ostoję ptaków wodno- błotnych. Generalnie obszary wodno-błotne są bardzo wrażliwe presję, jednak podobnie jak w wyżej omawianych przypadkach droga funkcjonuje w ten od co najmniej 50 lat. Środowisko, w tym także ptaki zaadaptowało się to takiego stanu.

Podobnie jest w przypadku innych odcinków dróg przebiegających przez obszary Natura 2000. Należy nadmienić, że na analizowanym obszarze ze względu na jego bardzo wysokie i unikatowe walory przyrodnicze, zwłaszcza w południowej części, występuje duże nagromadzenie i wysycenie formami ochrony przyrody, które mają charakter wielkoobszarowy. Jest też teren, na którym odbywa się życie społeczne i gospodarcze., a więc siłą rzeczy kompleksy przyrodnicze znajdują się w mozaice z terenami zabudowy oraz przecinane są siecią dróg.

Ingerencja w postaci modernizacji drogi, przy zachowaniu wysokich standardów projektowania, dobrego rozpoznania przyrodniczego na początku prac, poza chwilowymi zakłóceniami na etapie budowy, będzie niezauważalna.

Na analizowanym obszarze występuje także szereg obiektów uznanych za użytki ekologiczne oraz pomniki przyrody. W wyniku analizy kolizyjności wykazano potencjalny konflikt z jednym pomnikiem przyrody. Jest to lipa drobnolistna *Tilia cordata*, która wg, danych Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody posiada wysokość wys. 16 m i 182 cm pierśnicy, rośnie w pasie drogowym drogi powiatowej Uhnin – Białka. Takie usytuowanie w przypadku zamierzeń modernizacyjnych może potencjalnie stanowić konflikt. Niezbędne jest zapewnienie ochrony przed zniszczeniem, uszkodzeniem mechanicznym w trakcie prac budowlanych, uszkodzeniem systemu korzeniowego, zanieczyszczenie gruntu w zasięgu systemu korzeniowego. Pozostałe pomniki przyrody oraz użytki ekologiczne znajdują się w bezpiecznej izolacji przestrzennej.

Drogi mogą stanowić bariery oraz pułapki dla gatunków migrujących, czego skutkiem jest śmiertelność zwierząt na drogach. W przypadku gatunków, których populacje są zagrożone ubytek nawet pojedynczych osobników może mieć bardzo duże negatywne konsekwencje. Na obszarach przemieszczania się zwierząt kolizje z drogami mają także swoje konsekwencje dla ludzi. Zderzenia samochodów ze zwierzętami mogą zakończyć się tragicznie także dla osób podróżujących. Przeciwdziałanie tym zdarzeniom służy ochronie nie tylko dzikich zwierza, ale także ludzi.

Drogi stanowią także pułapki dla wielu innych mniejszych grup zwierząt: drobnych ssaków, nietoperzy, ptaków, płazów, gadów oraz owadów. Ma to już zdecydowanie mniejsze znaczenie, jeśli chodzi o zagrożenia dla bezpieczeństwa ludzi, jednak jest to istotny czynnik powodujący ubożenie gatunkowe i straty bioróżnorodności.

Obszar wdrożenia Strategii, a zwłaszcza jego południowa część, to nie tylko nagromadzenie wielu wysokiej rangi form ochrony przyrody oraz siedlisk zagrożonych gatunków, ale jest to generalnie ważna ostoja różnorodności biologicznej, jako ogółu gatunków dziko występujących, co samo w sobie posiada ogromna wartość.

Znacząca część odcinków dróg przewidzianych w Strategii do budowy lub modernizacji znajduje się w zasięgu korytarzy ekologicznych. Najbardziej skuteczną metodą rozwiązywania konfliktów szlaków migracji zwierząt z drogami jest grodzenie dróg i budowa przejść dla zwierząt. Rozwiązanie to stosuje się jednak w przypadku dróg wyższych kategorii, gł. autostrad i dróg szybkiego ruchu. W przypadku dróg niższych kategorii, powinno się stosować szereg rozwiązań, które ułatwiają zwierzętom bezpieczne przekraczanie dróg, takie jak:

- Kształtowanie otoczenia drogi.

Zapewnienie odpowiedniej widoczności z poziomu jezdni i otoczenia drogi oraz unikanie tworzenia wszelkich barier, które mogą utrudniać zwierzętom dojście do drogi i swobodne jej przekraczanie. W otoczeniu dróg nie powinny znajdować się obiekty ograniczające

widoczność i utrudniające zwierzętom dojście, w szczególności: głębokie rowy, wysokie nasypy, obiekty odwodnieniowe (zbiorniki, osadniki etc.), bariery energochłonne, także gęste nasadzenia roślinności, zwarte zakrzaczenia, czy obsiew wzdłuż jezdni nieogrodzonych dróg znacząco zwiększają ryzyko kolizji ze zwierzętami – powoduje ograniczenie widoczności, dodatkowo stwarza dogodne warunki do żerowania przyciągając zwierzęta w bliskie sąsiedztwo drogi

- Zabezpieczenie elementów odwodnienia.

Do sieci odwodnieniowej bardzo często wpadają małe zwierzęta (głównie płazy), często porywane są przez nurt wody w rowach uchodzących do separatorów i studni. Nieprzemyślana pod tym kątem konstrukcja obiektów może powodować duże trudności z samodzielnym wychodzeniem, dlatego większość elementów odwodnienia stanowi śmiertelne pułapki dla wielu grup zwierząt.

Najważniejsze działania dla ograniczania śmiertelności zwierząt w sieci odwodnieniowej to: projektowanie odwodnienia w sposób przyjazny dla zwierząt – rezygnacja z budowy niepotrzebnych studni wpadowych, separatorów i zbiorników lub ich lokalizacja poza strefami dostępnymi dla zwierząt, stosowanie rozwiązań umożliwiających zwierzętom wychodzenie z potencjalnych pułapek - różnego typu pochylnie i syfony dla płazów, stosowanie szczelnych pokryw studni - pełne pokrywy o możliwie najmniejszej liczbie otworów obsługowych i najmniejszej średnicy, stosowanie krat zatrzymujących małe zwierzęta na wlotach do kanalizacji wgłębnej.

- Zarządzanie ruchem na drogach

Trwałe ograniczenie prędkości jazdy na wybranych odcinkach do 50–70 km/h przez zastosowanie znaków ostrzegawczych i zakazu, tablic informacyjno-ostrzegawczych oraz dodatkowych działań dyscyplinujących kierowców (progi spowalniające, zmiana nawierzchni).

- Modyfikacja oświetlenia drogowego.

Zastosowanie niewłaściwych źródeł światła powoduje wzmożone wabienie owadów nocnych oraz polujących na nie owadożernych ptaków i nietoperzy. W efekcie rośnie liczba kolizji pojazdów z udziałem wszystkich powyższych grup zwierząt. W celu ograniczania śmiertelności najlepszym rozwiązaniem jest zastosowanie źródeł światła o możliwie najniższej emisji barw niebieskich i promieniowania UV o zalecanej temperaturze barwowej < 3000K (nisko- rzadziej wysokociśnieniowych lamp sodowych, niedopuszczalne jest natomiast stosowanie lamp rtęciowych). Należy projektować oświetlenie o możliwie najmniejszej mocy źródeł światła i najmniejszej emisji – szczególnie w obszarach zagrożonych kolizjami z udziałem nietoperzy i ptaków. Należy również ograniczyć rozpraszanie światła poza jezdnie poprzez koncentrację strumieni świetlnych i właściwe ustawienie kątów emisji światła (dobór odpowiedniej wysokości latarni, opraw i kloszy, stosowanie zamkniętych osłon kierunkowych).

Są to problemy, które powinny być zidentyfikowane oraz szczegółowo przeanalizowane na początku procesu projektowego. Kolizje korytarzy ekologicznych z drogami o znaczeniu lokalnym mogą być rozwiązywane z zastosowaniem odpowiednich rozwiązań na etapie projektowania inwestycji oraz procedury administracyjnej uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

W odniesieniu do oddziaływania na różnorodność biologiczną należy uznać, że nie będzie ono istotne. Ma to związek z faktem, że nie zostaną zajęte nowe obszary, a tym samym nie nastąpi zniszczenie siedlisk, nie dojdzie do dalszej fragmentacji krajobrazu przyrodniczego, nie powstaną nowe bariery ekologiczne. Natomiast w przypadku każdej inwestycji drogowej spełnianie standardów środowiska polega także uwzględnieniu wymagań ochrony bioróżnorodności, nie tylko tej na obszarach o wysokiej randze, lub zagrożonych i ginących, ale tworzeniu przyjaznych rozwiązań dla wszystkich biomów. W przypadku modernizacji czy budowy dróg jest to m.in. stosowanie zaleceń dla korytarzy ekologicznych i ograniczanie śmiertelności zwierząt na drogach.

Pasy drogowe to także zadrzewienia przydrożne i jednocześnie ostoje ptaków i innych organizmów. Odcinki dróg, przewidziane w Strategii do modernizacji w różnym stopniu obsadzone są drzewami, są odcinki całkiem pozbawione drzew, a niektóre posiadają regularne nasadzenia. W trakcie przygotowania poszczególnych inwestycji konieczny jest także przegląd zadrzewień i wprowadzenie zasady ich maksymalnej ochrony przed wycięciem oraz zniszczeniem w trakcie prac budowlanych, a także zabezpieczenia miejsc lęgowych, jakie tworzą dla wielu grup organizmów.

10.6. Oddziaływanie na zabytki materialne

Planowane w Strategii zadania będą generalnie zamykały się w istniejących pasach drogowych, lub nieznacznie wychodziły poza nie. Ze tego względu nie przewiduje się żadnych istotnych ingerencji w tereny sąsiadujące z drogą, a w związku z tym nie wystąpią żadne oddziaływania na zabytkową historyczną substancję.

Modernizacja dróg także w żaden sposób nie wpłynie na zaburzenie ekspozycji w krajobrazie obiektów zabytkowych.

10.7. Oddziaływanie na krajobraz

Zmiany w krajobrazie, jakkolwiek wystąpią, nie zmieniają jego dotychczasowej specyfiki, nie będą tworzyły dominant krajobrazowych, nie będą zaburzały osi i panoram widokowych. Wprowadzone zostaną wprowadzić nowe akcenty techniczne oraz możliwe są zmiany w zadrzewieniach przydrożnych, ale ryzyko należy uznać za nieistotne.

10.8. Oddziaływanie na ludzi

Oddziaływanie na ludzi, czyli na ich zdrowie i warunki życia, wynika przede wszystkim z emisji hałasu oraz zanieczyszczeń do powietrza. Jak wykazano powyżej, zarówno emisje hałasu jak i zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, w wyniku zmodernizowania sieci drogowej, nie tylko nie ulegną istotnemu zwiększeniu, ale wpłyną na poprawę warunków życia. Zostaną wyeliminowane wzrosty emisji obecnie występujące, wynikające z jazdy po nawierzchni o złej

jakości (zły stan techniczny drogi lub brak nawierzchni utwardzonej). Dotyczy to emisji hałasu, spalin oraz pylenia z powierzchni.

Przedsięwzięcia drogowe będą powodowały dodatkowe uciążliwości w trakcie prac budowlanych, ale będą one krótkotrwałe i przejściowe, ponadto mogą być ograniczane poprzez odpowiednie prowadzenie prac budowlanych, np. zakaz prac w określonych godzinach, o niewalgičznym znaczeniu dla mieszkańców, zraszanie powierzchni w celu ograniczenia pylenia itp.

Usprawnienia w dojazdach, skrócenie czasu podróży i kosztów transportu wpłyną korzystnie na warunki życia mieszkańców miejscowości położonych wzdłuż zmodernizowanych dróg.

10.9. Wpływ na zmiany klimatu, adaptacja do zmian klimatycznych

Skutki zmian klimatu, zwłaszcza wzrost temperatury, częstotliwości i nasilenia zjawisk ekstremalnych, występujące w ostatnich kilku dekadach pogłębiają się i z tego względu stały się przedmiotem zainteresowania rządów i społeczności międzynarodowej. Wyniki badań naukowych jednoznacznie wskazują, że zjawiska powodowane przez zmiany klimatu stanowią zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju wielu krajów na świecie, w tym także dla Polski. Wysiłki na rzecz dostosowania się do skutków zmian klimatu powinny być zatem podejmowane jednocześnie z realizowanymi działaniami ograniczającymi emisję gazów cieplarnianych. Właściwie dobrana paleta działań zmniejszających wrażliwość na zmiany klimatyczne będzie stanowić istotny czynnik stymulujący wzrost efektywności i innowacyjności polskiej gospodarki.

W aspektach klimatycznych Lubelszczyzna wyróżnia się w stosunku do reszty kraju pod względem ilości dochodzącego i pochłanianego w skali roku promieniowania słonecznego.

Charakterystycznymi cechami warunków cyrkulacyjnych Lubelszczyzny są: szybki przepływ powietrza i szybkie przemieszczanie się układów barycznych, a także ścieranie się wilgotnych mas powietrza atlantyckiego z suchymi masami powietrza kontynentalnego, co powoduje – typową dla klimatu umiarkowanego przejściowego – dużą zmienność warunków pogodowych. Nie mniej jednak podlega tym samym tendencjom, co obszar całej Polski.

Współczesne tendencje zmiany klimatu w Polsce (w oparciu o Polski „Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” SPA 2020) są następujące:

- duża zmienność temperatury powietrza z roku na rok;
- rosnący systematycznie od połowy XIX wieku trend temperatury ($y = 0,007x + 6,9771$): seria doprowadzona jest do roku 2012, trend temperatury uzyskuje wartość $0,7^{\circ}\text{C}/100$ lat; jednak skracając serię do roku 2000 wartość przyrostu temperatury wyniosłaby $0,58^{\circ}\text{C}/100$ lat – czyli w ciągu 12 lat przyrost temperatury wzrósł aż $0,12^{\circ}\text{C}$;

Ostatnie 40 lat jest najcieplejszym okresem w historii obserwacji instrumentalnych w Polsce.

Dwa ostatnie dziesięciolecia XX wieku i pierwsza dekada XXI wieku są najcieplejszymi w 230-letniej historii obserwacji meteorologicznych w Warszawie, ze średnimi rocznymi wartościami temperatury, odpowiednio dla kolejnych dziesięcioleci: +8,7°C , +8,9°C i +9,2°C.

Największy wpływ na warunki klimatyczne wywierają zjawiska ekstremalne, których obecny wzrost liczby wystąpień zauważalnie zmienia dynamikę cech klimatu w Polsce.

Do zjawisk termicznych niekorzystnych i uciążliwych dla środowiska i społeczeństwa należą fale upałów (ciągi dni z maksymalną temperaturą dobową powietrza $\geq 30^{\circ}\text{C}$ utrzymującą się przez co najmniej 3 dni) (rys.3), najczęściej występujące w południowo-zachodniej części Polski a najrzadziej – w rejonie wybrzeża i górach, z najdłuższymi ciągami dni upalnych trwającymi ≥ 17 dni.

Scenariusze tendencji klimatycznych dla Polski w XXI wieku wykazują, że:

- temperatura wykazuje wyraźną tendencję wzrostową na obszarze całego kraju, większe ocieplenie jest spodziewane pod koniec stulecia, przyrosty temperatury są zróżnicowane regionalnie i sezonowo, największy wzrost temperatury powyżej 4,50C w ostatnim trzydziestoleciu 21. wieku w zakresach niskich wartości temperatury jest widoczny zimą w regionie północno-wschodnim kraju, a w przypadku wysokich wartości temperatury latem w Polsce południowo-wschodniej;
- wzrost temperatury jest prawidłowo odzwierciedlony w przebiegu wszystkich wskaźników klimatycznych opartych na tej zmiennej, np. wyraźna jest tendencja wydłużenia termicznego okresu wegetacyjnego, zauważa się jego wcześniejszy początek, maleje liczba dni z temperaturą minimalną mniejszą od 0oC a rośnie liczba dni z temperaturą maksymalną wyższą od 25oC, oczywiście przebiegi indeksów są uwarunkowane regionalnie, co bardzo dobrze oddają modele;
- w przypadku opadu tendencje są mniej wyraźne, symulacje wskazują na pewne zwiększenie opadów zimowych i zmniejszenie opadów letnich pod koniec stulecia;
- charakterystyki temperatury takie jak np. liczba dni odzwierciedlają wzrostowe tendencje zmiany temperatury. Charakterystyki opadowe wykazują wydłużenie okresów bezopadowych, wzrost sumy opadów maksymalnych oraz skrócenie okresu zalegania pokrywy śnieżnej.

Zmiany klimatu wywierają wpływ na wiele sektorów gospodarki w tym na transport. Zgodnie z opracowanym dla Polski „Strategicznym Planem Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA 2020) sektor transportu jest szczególnie wrażliwy na kilka elementów klimatu, zwłaszcza na silne wiatry, ulewy, podtopienia i osuwiska, opady śniegu i zjawiska lodowe, burze, niską i wysoką temperaturę oraz brak widoczności (mgła, smog). Szczególnie wrażliwy na te wpływy jest transport drogowy ze względu na jego przestrzenny charakter. Główne problemy to:

- silne wiatry powodujące m.in. tarasowanie dróg i zniszczenia infrastruktury drogowej i pojazdów, które mogą się w przyszłych latach nasilać,
- gwałtowne opady zarówno deszczu, jak i śniegu, których występowanie zaburza płynność transportu,
- nasilające się występowanie wysokich temperatur, które oddziałują negatywnie zarówno na pojazdy jak i na elementy infrastruktury drogowej, szczególnie uciążliwe są dla nich długotrwałe upały,
- częstsze występowanie temperatur bliskich zeru w porze zimowej, nasilać się będzie występowanie mgły, która poprzez ograniczanie widoczności wpłynie negatywnie na transport drogowy, a wielokrotne przechodzenie przez punkt 0oC przy braku pokrywy śnieżnej powoduje szybką degradację stanu nawierzchni.

Głównym celem „Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA 2020) jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu.

Plan jako cel 3 wskazuje na **„Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu”** i w ramach jego realizacji przewiduje:

- wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu
- działania w ramach tego kierunku prowadzić mają do wypracowania zaleceń i standardów dotyczących infrastruktury transportowej na etapie projektowania i budowy. Istotne jest także zapewnienie skutecznego monitoringu wrażliwości infrastruktury na zmiany klimatu.
- zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu

Dzięki prowadzeniu działań w tym zakresie możliwe będzie ograniczenie sytuacji ekstremalnych w transporcie, wynikających ze zmian klimatu, a w konsekwencji zapewnienie płynności transportu dzięki planom reagowania w sytuacjach kryzysowych. Przewiduje się m.in. przegląd lub stworzenie działań i planów opracowanych na potrzeby utrzymania przejezdności tras komunikacyjnych lub zmiany tras i stosowania zastępczych środków transportowych.

Przyczyny tego zjawiska mają źródło w działalności człowieka, w wyniku której ilości gazów cieplarnianych naturalnie występujących w atmosferze ogromnie wrosły, a to wpłynęło na zwiększenie efektu cieplarnianego oraz globalnego ocieplenia. Przyczyny wzrostu:

- W wyniku spalania węgla, ropy i gazu powstaje dwutlenek węgla i podtlenek azotu.
- Wycinanie lasów (wylesianie), drzewa i inne powierzchnie biologicznie czynne pomagają regulować klimat poprzez pochłanianie CO₂ z atmosfery. Kiedy są one wycinane lub przekształcane, zmagazynowany w nich węgiel znów trafia do atmosfery, a to przyczynia się do efektu cieplarnianego.

- Zwiększenie hodowli zwierząt gospodarskich – krowy i owce produkują duże ilości metanu podczas trawienia.
- Nawozy azotowe powodują emisję tlenków azotu.
- Gazy fluorowane mają bardzo wysoką wydajność cieplną, aż do 23 tys. razy wyższą niż CO₂. Uwalniane są jednak w mniejszych ilościach, a przepisy UE ograniczają ich wykorzystanie.

Niektóre gazy w atmosferze działają jak dach szklarni – wprawdzie przepuszczają energię słoneczną „do środka”, ale również zatrzymują część tego promieniowania.

Największe znaczenie ma dwutlenek węgla - w 63 proc. odpowiada za globalne ocieplenie spowodowane działalnością przemysłową. Jego stężenie w atmosferze jest obecnie o 40 proc. wyższe niż przed wybuchem rewolucji przemysłowej.

Inne gazy cieplarniane są emitowane w mniejszych ilościach, ale skuteczniej (czasami nawet tysiąc razy skuteczniej) niż CO₂ zatrzymują ciepło. Metan odpowiada w 19 proc. za globalne ocieplenie spowodowane działalnością człowieka, a podtlenek azotu – w 6 proc.

Realizacja zadań, wynikających ze Strategii dołoży niewątpliwie cegiełkę do ładunku CO₂ w atmosferze. Prace budowlane wymagają zastosowania urządzeń o napędzie spalinowym, co będzie powodowało emisję CO₂ i innych gazów. Jednak będą to ilości znikome, nie możliwe do uwidocznienia w całym globalnym bilansie. Ponadto nie istnieje żadne rozwiązanie alternatywne, możliwe do zastosowania.

W kwestii adaptacji do zmian klimatycznych kluczowe znaczenie będą miały rozwiązania przyjęte w projektach technicznych. W fazie projektowania inwestycji należy uwzględnić takie technologie oraz materiały, które będą gwarantowały wysoką odporność urządzeń drogowych na ekstremalne zjawiska atmosferyczne: wysokie długotrwałe temperatury, niskie temperatury, wielokrotne przechodzenie przez punkt 0oC przy braku pokrywy śnieżnej, nawałne deszcze itp.

10.10. Prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych

Zjawisko występowania oddziaływań skumulowanych występuje w przypadku, gdy różne przedsięwzięcia lub rodzaje działalności wywierają presję na ten sam element środowiska, w wyniku czego oddziaływanie od pojedynczych źródeł sumuje lub w inny sposób zwiększa wpływ. Tym samym oddziaływanie uznawane za nieistotne po nałożeniu się na siebie powodują, że skutki będą znacząco negatywne lub ponadnormatywne. W analizowanym przypadku poszczególne zadania oddalone są od siebie w przestrzeni. Obrazują to orientacyjne mapy zawarte w dokumencie strategii. Ponadto realizowane będą w różnym czasie w miarę pozyskiwania finansowania. W przypadku inwestycji drogowych emisje zanieczyszczeń czy hałasu mają wpływ na bezpośrednie sąsiedztwo każdej z dróg. Emisje te będą więc odczuwalne tylko w pobliżu tych dróg, nie ma więc możliwości aby mogły ulegać kumulacji.

Podobnie w przypadku oddziaływania na środowisko wodne lub przyrodę ożywioną należy z dużym prawdopodobieństwem przypuszczać, że fizyczne odległości pomiędzy miejscami interwencji nie spowodują efektów skumulowanych.

Należy jednak zwrócić uwagę, że w perspektywie obowiązywania strategii mogą zajść zmiany w środowisku przyrodniczym oraz sposobie użytkowania przestrzeni. Dlatego też w ramach prac projektowych poszczególnych zadań, w toku postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, każdorazowo – co jest wymagane prawem – należy zweryfikować możliwość wystąpienia efektu skumulowanego oddziaływania.

10.11. Prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań transgranicznych

Analizowany obszar wprawdzie położony jest w strefie przygranicznej z Białorusią i Ukrainą, jednak ewentualne oddziaływania związane z wdrożeniem Strategii mają charakter lokalny, nie przenoszą się na duże odległości. Dodatkowo mała skala potencjalnego wpływu na środowisko całkowicie wyklucza możliwość wystąpienia oddziaływań transgranicznych.

11. Rozwiązania mające na celu uniknięcie lub ograniczenie oddziaływań

Najczęściej wskazywanym komponentem, który może zostać potencjalnie dotknięty oddziaływaniem ze strony zadań przewidzianych w strategii jest różnorodność biologiczna, środowisko wodne oraz ludzie: hałas oraz zanieczyszczenia powietrza, spowodowane etapem budowy oraz modernizacji dróg, które mogą wpływać na samopoczucie oraz zdrowie. Wpływ ten dotyczy jednakże głównie etapu realizacji. Zaznaczyć należy, że po zakończeniu realizacji inwestycji transportowych identyfikuje się pozytywne oddziaływanie na ludzi (poprawa komfortu podróżowania, pojawienie się infrastruktury około drogowej jak np. ścieżki rowerowe, które mogą stanowić zachętę do alternatywnego podróżowania) oraz stan i jakość powietrza atmosferycznego (m.in. redukcja zanieczyszczeń w związku z zastosowaniem nowych technologii).

Działania o charakterze zapobiegawczym koncentrują się na odpowiednim rozpoznaniu warunków środowiskowych, w tym przede wszystkim stosunków wodnych i przyrodniczych na odcinkach kolizyjnych z formami ochrony przyrody, a następnie zastosowaniu adekwatnych technologii i materiałów oraz rozwiązań organizacyjnych. Precyzja inwentaryzacji przyrodniczej oraz aspektów wodnych będzie miała decydujące znaczenie dla wyboru odpowiednich rozwiązań projektowych spełniających wymagania:

- Zapewnienia maksymalnej ochrony wód powierzchniowych i podziemnych przed nadmiernym zanieczyszczeniem, w tym także ujęć wód,
- Zapewnienia ochrony dla pomnika przyrody – lipy drobnolistnej, rosnącej w pasie drogi powiatowej Uhnin – Białka,
- Maksymalnego zachowania istniejących zadrzewień przydrożnych lub dokonania nasadzeń rekompensujących, wyprzedzającego rozpoznania zasiedlenia drzew przez ptaki i inne gatunki zwierząt.

- Zachowania drożności korytarzy ekologicznych oraz minimalizacji śmiertelności zwierząt na drogach,
- Ograniczenia placu budowy do pasa drogowego, zwłaszcza na odcinkach dróg na styku z obszarami Natura 2000 oraz PPN
- Organizacji prac budowlanych w sposób minimalizujący uciążliwości dla otoczenia związane z hałasem, pyleniem i emisją spalin w sąsiedztwie terenów mieszkaniowych oraz w sąsiedztwie terenów przyrodniczych - w granicach obszarów Natura 2000 oraz Poleskiego Parku Narodowego
- Adaptacji do zmian klimatycznych (technologie odporne na ekstrema pogodowe).

Podsumowując, należy podkreślić, że prognozowany zakres potencjalnego wpływu na środowisko wodne, przyrodnicze oraz ludzi może być wyeliminowany lub ograniczony do minimum na etapie procedur administracyjnych, w tym decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, poprzez dostosowanie technologii i organizacji prac budowlanych do wymagań ochrony środowiska.

12. Wnioski i rekomendacje

W prognozie oddziaływania na środowisko dokumentu „Strategii rozwoju sieci transportowej w gminach partnerskich na lata 2020 – 2029” dokonano identyfikacji potencjalnych oddziaływań oraz oceny ich istotności w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska. Możliwe potencjalne oddziaływania mogą nastąpić w odniesieniu do zasobów wodnych, środowiska przyrodniczego oraz warunków życia ludzi na etapie budowy.

Szczegółowe rozpoznanie problemów, inwentaryzacja przyrodnicza i na tej podstawie zastosowanie odpowiednich technologii i materiałów oraz organizacji prac – te trzy czynniki działając łącznie pozwolą na uniknięcie znaczących oddziaływań na obszary Natura 2000, Poleski Park Narodowy oraz inne formy ochrony przyrody, nie powodowanie zakłóceń w osiąganiu celów środowiskowych dla jednolitych części wód oraz dotrzymanie standardów środowiska i warunków życia mieszkańców regionu.

Nie prognozuje się wystąpienia kumulacji oddziaływań. Wyklucz się całkowicie wystąpienie oddziaływań transgranicznych.

W oparciu o powyższe, nie ma przeszkód prawnych dla wdrożenia dokumentu. Rekomenduje się przyjęcie „Strategii rozwoju sieci transportowej w gminach partnerskich na lata 2020 – 2029”.

Załączniki

Uzgodnienia RDOŚ w Lublinie i LWIS w Lublinie zakresu i stopnia szczegółowości
prognozy

Biała Podlaska, dnia 4 maja 2020 r.

**REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
W LUBLINIE
WST I.411.11.2020.WD**

URZĄD GMINY JABŁOŃ
SEKRETARIAT

05.05.2020
Lp. z przezn. 466.2020
Nr dz.
Jury
popis
J. Ozy
dekretacja

**Gmina Jabłoń
ul. Augusta Zamoyskiego 27
02-205 Jabłoń**

W związku z pismem z dnia 20 kwietnia 2020r., (data wpływu do RDOŚ w Lublinie, 22 kwietnia 2020r.), na podstawie art. 46 pkt. 2, art. 53 oraz art. 57 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2020 poz. 283 z późn. zm.) o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie w oddziaływania na środowisko dla opracowywanego projektu strategii rozwoju sieci transportowej w gminach partnerskich na lata 2020 – 2029 w ramach projektu pn. „Poprawa infrastruktury drogowej na obszarze przygranicznym Polski, Białorusi i Ukrainy”, informuję, że zmiany te nie mogą spowodować istotnych negatywnych skutków w środowisku oraz nie wpływać niekorzystnie na obszary chronione i systemy przyrodnicze stowarzyszonych gmin: Jabłoń, Sosnówka, Rossosz, Milanów i Wisznice

Jednocześnie uzgadniam zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko, ww. strategii rozwoju sieci transportowej w gminach Jabłoń, Sosnówka, Rossosz, Milanów i Wisznice, która powinna:

zawierać, określać, analizować i oceniać oraz przedstawiać zagadnienia zgodnie z art. 51 ust.2 ww. ustawy, z uwzględnieniem wymagań określonych w art. 52 tej ustawy.

W szczególności prognoza powinna:

- określać, analizować i oceniać istniejące problemy ochrony środowiska dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz na systemy przyrodnicze gmin: Jabłoń, Sosnówka, Rossosz, Milanów i Wisznice, w tym korytarz ekologiczny doliny rzek: Zielawy obszary chronione sieci Natura 2000 i obszary chronione utworzone na podstawie ustawy o ochronie przyrody a także wrażliwe na zanieczyszczenia tereny położone w dolinach innych rzek i małych cieków wodnych, narażonych na kumulację spływów powierzchniowych. W gminach Jabłoń, Sosnówka, Rossosz, Milanów i Wisznice istotnymi elementami systemów przyrodniczych są doliny rzek: Zielawy, Muławy, Romanówki, Grabarki, Żyławy Piskorzanki i Żarnicy z fragmentami Kanału Wieprz - Krzna wraz ze starorzeczami i porastającymi ich brzegi roślinność szuwarowa kępy krzewów i drzew oraz pozostałości starorzeczy a także specjalne obszary ochrony siedlisk Czarny Las PLH060002 i Horodyszcze PLH060101 i obszary specjalnej ochrony ptaków Zbiornik Podedwórze. Znaczącą rolę odgrywają kompleksy leśne niewielkie fragmenty zadrzewień stanowiącymi istotne elementy krajobrazu z licznymi siedliskami wielu gatunków roślin i drobnych zwierząt. W terenach zurbanizowanych istotną rolę odgrywają tereny parków skwerów a także urządzona zieleń wzdłuż dróg i ulic ze szpalarami drzew. Istotnym elementem wszystkich partnerskich gmin są tereny otwarte łąk i pastwisk w dolinach rzek i małych cieków z pojedynczymi drzewami.

W prognozie powinna się również pojawić analiza krajobrazu stowarzyszonych gmin z typową zabudową zagrodową i nowymi budynkami zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i budynkami zabytkowymi w otoczeniu zielni wysokiej i wpływu przedsięwzięć wynikających z projektu na ten tradycyjny krajobraz.

Należy poddać szczegółowej analizie przyszłe kierunki zmian w celu stworzenia w przyszłości dla mieszkańców wsi i osad nowoczesnych form nawiązujących do tradycyjnego zagospodarowania z wyłączeniem ruchu tranzytowego i budowie dogodnych dojazdów do

pół większymi maszynami rolniczymi. Należy zadbać o stworzenie miejsc reprezentacyjnych w ośrodkach gminnych i innych miejscowościach gmin partnerskich z usługami i zabytkowymi budynkami w otoczeniu zieleni: krzewów trawników i rabat z kwiatami.

- określać, analizować i ocenić przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko wynikające z projektowanego przeznaczenia terenu, w tym na różnorodność biologiczną, ludzi, wodę, powierzchnię ziemi, krajobraz, zasoby naturalne, klimat, zabytki, dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

Ponadto w prognozie oddziaływania na środowisko należy przeanalizować wpływ projektu pn. „Poprawa jakości infrastruktury drogowej na obszarze przygranicznym Polski, Białorusi i Ukrainy” na ujęcia wód podziemnych wraz z wyznaczonymi strefami ochronnymi oraz ocenę wpływu na stan powietrza bliskiego sąsiedztwa zakładów przemysłowych. Należy przeanalizować i ocenić czy wprowadzane zapisy do projektu umożliwiają spełnienie celów środowiskowych dla jednolitych części wód podziemnych i powierzchniowych, określonych w planie gospodarowania wodami w obszarze dorzecza Wisły” (MP z 2011 r. Nr 49, poz. 549) wynikających z Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz działu III ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 310).

- przedstawić rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu.

Zgodnie z art. 52 ww. ustawy informacje zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko powinny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu.

Otrzymują:

1. Gmina Jabłoń
ul. Augusta Zamoyskiego 27
21-205 Jabłoń
2. ad acta.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie
Pieczęć urzędowa

Z upoważnienia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Lublinie
Naczelnik Wydziału Spraw Terenowych nr 1
w Białej Podlaskiej
mgr inż. Wojciech Duklewski
(podpisano elektronicznie)

LUBELSKI
PAŃSTWOWY WOJEWÓDZKI
INSPEKTOR SANITARNY
W LUBLINIE
20-708 Lublin, ul. Pielęgniarek 6
tel. 81 743-42-72/73, fax. 81 743-46-86
wsse.lublin@pis.gov.pl, <http://wsse.lublin.pis.gov.pl>

URZĄD GMINY JABŁOŃ

SEKRETARIAT

00-00-00

mkp. 744.2020

J. Denegto
dekrety
Lublin, dnia

2020-04-30

DNS-NZ.7016.95.2020

Wójt Gminy Jabłoń
ul. Augusta Zamoyskiego 27
21-205 Jabłoń

Na podstawie art. 53 ust. 1 oraz art. 58 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r., poz. 283. z późn. zm.) w odpowiedzi na wniosek Wójta Gminy Jabłoń, z dnia 20 kwietnia 2020 r., znak: SE.033.33.2020.PD, Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie uzgadnia stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu *Strategia rozwoju sieci transportowej w gminach partnerskich na lata 2020-2029 w ramach projektu pn. „Poprawa jakości infrastruktury drogowej na obszarze przygranicznym Polski, Białorusi i Ukrainy”* w zakresie określonym w art. 51 ust. 2 wyżej przywołanej ustawy. Prognoza powinna zawierać ocenę oddziaływania przewidywanych przedsięwzięć na zdrowie ludzi.

Z CAŁYMI
LUBELSKIEGO PAŃSTWOWEGO WOJEWÓDZKIEGO
INSPEKTORA SANITARNEGO
W LUBLINIE

Wioletta Buczak-Zeuschner

Otrzymuje:

1. Egz. Nr 1 - Adresat
2. Egz. Nr 2- NZ aa

Sporządził: MJ, Oddział Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego, tel. kontaktowy 81 533 41 57
Sprawdził: MW, tel. kontaktowy 81 533 41 57

Oświadczenie wykonawcy o spełnianiu wymagań

Lublin, 2020.05.30

Beata Sielewicz

Ja, niżej podpisana oświadczam, że:

- 1) Spełniam wymagania, określone w art. 74a ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U.2020. poz. 283), dotyczące sporządzającego prognozę oddziaływania na środowisko.
- 2) Jestem świadoma odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

